

EURÓPSKA
KOMISIA

VYSOKÝ PREDSTAVITEĽ
ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 5. 3. 2024
JOIN(2024) 10 final

**SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU
REGIÓNOV**

**Nová Stratégia pre európsky obranný priemysel: dosahovanie pripravenosti EÚ
prostredníctvom reakcieschopnejšieho a odolnejšieho európskeho obranného priemyslu**

Úvod

Európska rada 14. a 15. decembra 2023 v súlade s Vyhlásením z Versailles¹ a so Strategickým kompasom pre bezpečnosť a obranu² zdôraznila, že na splnenie cieľov Únie v oblasti zvyšovania obrannej pripravenosti³ treba urobiť viac. Európska rada zároveň zdôraznila, že treba posilniť európsku obrannú technologickú a priemyselnú základňu (EDTIB) vrátane MSP a zabezpečiť jej inovačnosť, konkurencieschopnosť a odolnosť. Silnejšia a schopnejšia EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany pozitívne prispeje ku globálnej a transatlantickej bezpečnosti a bude doplňujúcim prvkom k Organizácii Severoatlantickej zmluvy (NATO), ktorá pre jej členov zostáva základným prvkom kolektívnej obrany.

Obrannú pripravenosť EÚ možno vymedziť ako stabilný stav pripravenosti Únie a jej členských štátov chrániť bezpečnosť jej občanov, celistvosť jej územia a kritické aktíva či infraštruktúry a jej základné demokratické hodnoty a procesy. To zahŕňa aj schopnosť poskytovať vojenskú pomoc jej partnerom, ako je Ukrajina. V súlade so Strategickým kompasom sem patrí aj schopnosť konať rýchlejšie a rozhodnejšie pri riešení kríz, zabezpečiť našich občanov pred rýchlo sa rozvíjajúcimi hrozbami, investovať do potrebných spôsobilostí a technológií a spolupracovať s ostatnými v záujme dosiahnutia spoločných cieľov. Táto stratégia reaguje aj na návrhy, ktoré na Konferencii o budúcnosti Európy⁴ predložili občania.

Na dosiahnutie obrannej pripravenosti je základným predpokladom silný obranný priemysel EÚ. V tejto Stratégii pre európsky obranný priemysel sa na základe zistení, ktoré vyplývajú z analýzy nedostatku investícií do obrany a ktoré sa uvádzajú v spoločnom oznámení z 18. mája 2022⁵, a v nadväznosti na komplexný proces konzultácií so zainteresovanými stranami navrhuje ambiciózný prístup podporený Programom pre európsky obranný priemysel (EDIP), ktorý má spolu so súborom sprievodných opatrení a popri Európskom obrannom fonde (EDF) za cieľ posilniť priemyselný pilier obrannej pripravenosti EÚ. Toto úsilie by sa malo neustále vynakladať nad rámec súčasného viacročného finančného rámca (2021 – 2027), pričom finančné prostriedky EÚ by sa mali poskytovať prostredníctvom budúcich nástrojov, ktorých rozsah a koncepcia budú vychádzať zo skúseností získaných pri vykonávaní jednotlivých programov v oblasti obrany.

Prudký nárast regionálnych a globálnych hrozieb a bezpečnostných výziev – a najmä návrat vysoko intenzívnej konvenčnej vojny do Európy – si vyžaduje naliehavú zmenu, pokiaľ ide o to, ako rýchlo a v akom rozsahu dokáže EDTIB identifikovať, vyvíjať a vyrábať celú škálu potrebného vojenského vybavenia, počnúc najnaliehavejšími potrebami. V tejto súvislosti je potrebné ďalšie posilnenie a zefektívnenie nástrojov

¹ Vyhlásenie z neformálneho zasadnutia hláv štátov alebo predsedov vlád vo Versailles, 10. a 11. marca 2022, [20220311-versailles-declaration-en.pdf \(europa.eu\)](#).

² Strategický kompas pre bezpečnosť a obranu – za Európsku úniu, ktorá chráni svojich občanov, hodnoty a záujmy a prispieva k medzinárodnému mieru a bezpečnosti, Brusel, 21. marca 2022, 7371/22, [pdf \(europa.eu\)](#).

³ Zasadnutie Európskej rady, Brusel, 15. decembra 2023, EUCO 20/23, europeanconclussions-14-15-12-2023-en.pdf (europa.eu). Závery znejú takto: „Európska rada po zhodnotení práce realizovanej s cieľom implementovať svoje predchádzajúce závery, vyhlásenie z Versailles a Strategický kompas zdôrazňuje, že na splnenie cieľov Únie, ktorými sú zvýšenie pripravenosti na obranu, spoločné zvýšenie výdavkov na obranu vrátane posilnenia investícií do obrany a rozvoja spôsobilostí, a na dosiahnutie účinného a integrovaného trhu v oblasti obrany je potrebné urobiť viac“.

⁴ Prieskumy verejnej mienky EÚ potvrdzujú silný záujem a vysoké očakávania Európanov, pokiaľ ide o intenzívnejšiu spoluprácu v otázkach obrany. Podľa štandardného Eurobarometra 100 (december 2023) sa 79 % Európanov domnieva, že spolupráca v otázkach obrany na úrovni EÚ by sa mala zintenzívniť, a 69 % sa domnieva, že EÚ musí posilniť svoje kapacity v oblasti výroby vojenského vybavenia.

⁵ Spoločné oznámenie o analýze nedostatku investícií do obrany a ďalšom postupe. Brusel, 18.5.2022 [JOIN(2022) 24 final].

a prostriedkov, ktoré Únia zaviedla v posledných rokoch. V celej únii sa musí posilniť pripravenosť obranného priemyslu, pričom osobitná pozornosť sa musí venovať špecifickým dôsledkom, ktoré takýto vývoj má pre členské štáty, ktoré sú riziku naplnenia hrozieb konvenčnej vojny vystavené najviac.

Pripravenosť obranného priemyslu možno dosiahnuť len vtedy, ak bude členským štátom prostredníctvom vhodných nástrojov a stimulov umožnené zvyšovať výdavky na obranu a reálne prioritizovať kolaboratívne investície. Tým sa posilnia tak ich vojenské spôsobilosti, ako aj obranná priemyselná základňa, na ktorú sa EÚ a jej členské štáty budú môcť spoľahnúť. Zároveň sa tým priamo posilní samotná organizácia NATO, keďže členské štáty vrátane tých, ktoré sú spojencami NATO⁶, budú mať jednotný súbor síl, ktoré budú môcť dať k dispozícii v rôznych rámcoch. Prispeje sa tak aj k širšej hospodárskej bezpečnosti Únie, keďže EDTIB je kľúčovou hnacou silou technologických inovácií a odolnosti vo všetkých našich spoločnostiach.

Cieľom tejto stratégie je posilniť a podporiť úsilie členských štátov o **rozsiahlejšie, lepšie, spoločné a európske investície** (oddiel 2). Zvýšená dostupnosť výrobkov a systémov obranného priemyslu by sa mala dosiahnuť vďaka **efektívnejšej a reakcieschopnejšej EDTIB, ktorá by sa opierala o zvýšenú bezpečnosť dodávok** (oddiel 3). V snahe podporiť pripravenosť obranného priemyslu EÚ je dôležité zabezpečiť rozvoj **finančných prostriedkov** (oddiel 4). **Okrem toho by sa mala ústredným prvkom stať kultúra obrannej pripravenosti**, a to vo všetkých politikách EÚ (oddiel 5). V snahe zvýšiť pripravenosť a odolnosť by sa napokon mal naplno využiť potenciál **partnerstiev** (oddiel 6).

1. DOSAHOVANIE OBRANNEJ PRIPRAVENOSTI PROSTREDNÍCTVOM REAKCIESCHOPNEJŠIEHO A ODOLNEJŠIEHO EURÓPSKEHO OBRANNÉHO PRIEMYSLU

1.1. Obranná pripravenosť: nevyhnutnosť v súčasnom geopolitickom prostredí

Vzhľadom na to, že po nevyprovokovanej rozsiahlej invázii Ruska na Ukrajinu v roku 2022 sa do Európy vrátila vysoko intenzívna vojna, musí Únia urýchlene posilniť svoju obrannú pripravenosť.

Globálny poriadok založený na dodržiavaní pravidiel sa otriasa v samotných základoch, pričom krajiny v blízkosti Únie i ďalej od nej sú čoraz viac postihnuté napätím, nestabilitou, hybridnými hrozbami a ozbrojenými konfliktmi. Strategickí konkurenti vynakladajú značné investície do vojenských spôsobilostí, priemyselných kapacít v oblasti obrany a kritických technológií, pričom integritu našich dodávateľských reťazcov a neobmedzený prístup k zdrojom nemožno už považovať za samozrejmosť.

EÚ a jej členské štáty zároveň čelia aj rozsiahlym hybridným hrozbám, čoho dôkazom je čoraz vyšší počet kybernetických útokov, sabotáží, hackerských útokov na kritickú infraštruktúru a aktíva, dezinformácií, manipulovania s informáciami a zasahovania zo zahraničia. Zároveň čelia i spochybňovaniu prístupu Európy k strategickým doménam, ako sú kozmický priestor, kyberpriestor a námorná a letecká doprava. Tento vývoj ohrozuje našu bezpečnosť, prosperitu a demokratické hodnoty.

⁶ Členmi NATO je v súčasnosti 22 z 27 členských štátov, pričom sa očakáva, že k aliancii sa čoskoro pripojí aj Švédsko.

Obrana územia a občanov členských štátov je v prvom rade zodpovednosťou jednotlivých krajín, a to aj prostredníctvom záväzkov spojencov v kontexte NATO. V tejto súvislosti geopolitický vývoj poukazuje na naliehavú potrebu, aby Európa prevzala zvýšenú strategickú zodpovednosť za svoju vlastnú bezpečnosť vrátane pomoci kľúčovým partnerom, akým je Ukrajina. Pod vedením Strategického kompasu EÚ je a musí byť v oblasti bezpečnosti a obrany silnejším aktérom, a teda spoľahlivejším garantom bezpečnosti a schopným aktérom v oblasti obrany nielen pre svojich občanov, ale aj v prospech medzinárodného mieru a bezpečnosti.

Silnejšia a spôsobilejšia EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany, ktorá predstavuje doplnujúci prvok NATO, zároveň pozitívne prispieje ku globálnej a transatlantickej bezpečnosti. Pre tie členské štáty, ktoré sú zároveň členmi NATO, zostáva aliancia základným prvkom ich kolektívnej obrany. Obranná pripravenosť si vyžaduje plánovanie, vývoj a operačnú dostupnosť nevyhnutných obranných spôsobilostí a strategických faktorov, ovládanie kritických technológií a schopnosť obstarávať, prevádzkovať a chrániť kompletne spektrum požadovaných spôsobilostí, infraštruktúr a aktív.

Dosiahnutie obrannej pripravenosti si preto vyžaduje rozsiahle a koordinované investície do požadovaných obranných spôsobilostí vrátane príslušnej kritickej infraštruktúry. To si vyžaduje, aby sa neustále integrovali inovácie, ktoré čoraz častejšie pochádzajú od malých a netradičných aktérov, ktorí príliš často zápasia s tým, aby bol uznaný ich potenciálny prínos. Do globálnych pretekov o technologické prvenstvo sa začali zapájať aj naši protivníci, v dôsledku čoho je nevyhnutné, aby investičné cykly všetkých aktérov napredovali čoraz rýchlejšie a aby sa na ne vynakladali čoraz väčšie prostriedky: EÚ si nemôže dovoliť zaostávať.

Dokonca aj členské štáty, ktoré majú v rámci Únie k dispozícii najväčšie rozpočty na obranu, hlásia čoraz výraznejšie ťažkosti, pokiaľ ide o požadovanú úroveň samostatne vynakladaných investícií, v dôsledku čoho sa v EÚ prehlbujú nedostatky týkajúce sa spôsobilostí, ako aj priemyselné nedostatky, čo zároveň vedie k zvyšovaniu strategických závislostí. To isté platí pre hlavných výrobcov a ich dodávateľské reťazce. Obranná pripravenosť si preto vyžaduje väčšiu mieru spolupráce a kolektívne opatrenia. V časoch vysoko intenzívnej vojny si to vyžaduje schopnosť masovo vyrábať široký sortiment vojenského vybavenia, ako sú munícia, drony, riadené strely a systémy protivzdušnej obrany, spôsobilosti na hlboké prieniky, spravodajské spôsobilosti, sledovacie a prieskumné spôsobilosti, ako aj schopnosť zabezpečiť ich rýchlu a dostatočnú dostupnosť.

Ak sa má umožniť takáto masová výroba, musí dôjsť k zmene organizácie odvetvia obranného priemyslu.

Rámček 1. Obstarávanie v oblasti obrany v EÚ: nakupuje sa predovšetkým po vlastnej osi a zo zahraničia

Ako sa zdôrazňuje v dokumente o analýze nedostatku investícií do obrany a ďalšom postupe, ak by všetky členské štáty vynakladali od roku 2006 do roku 2020 na obranu 2 % svojho HDP, pričom 20 % z toho by predstavovali investície, viedlo by to k ďalším **1,1 bilióna EUR na obranu**, z čoho približne 270 miliárd EUR by predstavovali investície.

V roku 2022 sa výdavky členských štátov na obranu zvýšili už ôsmy rok po sebe a dosiahli 240 miliárd EUR⁷. V **prípade 78 % obstarávania v oblasti obrany, ktoré realizovali členské štáty EÚ od začiatku ruskej útočnej vojny do júna 2023, išlo o obstarávanie z krajín mimo EÚ**, pričom len na USA pripadalo 63 %⁸.

V rokoch 2021 až 2022 došlo k 7 % nárastu obstarávania nového vybavenia, no v roku 2022 bolo na spoločné obstarávanie obranného vybavenia EÚ vyčlenených **len 18 % celkových výdavkov na vybavenie⁹, čo je výrazne pod súčasnou kolektívnou referenčnou hodnotou 35 %, ktorú si stanovili členské štáty¹⁰**.

1.2. Obranná pripravenosť si vyžaduje silnú, reakcieschopnú a inovačnú EDTIB

Ako sa zdôrazňuje v Strategickom kompase a vo vyhlásení hláv štátov a predsedov vlád EÚ z Granady¹¹, posilnenie obrannej pripravenosti a investícií EÚ do spôsobilostí si vyžaduje silnú, agilnú a odolnú technologickú a priemyselnú základňu.

EDTIB je základným a neodmysliteľným prvkom zaistovania bezpečnosti a prosperity našich spoločností v súčasnosti i v budúcnosti. Reakcieschopná a konkurencieschopná EDTIB je základným prvkom dôveryhodnej európskej úlohy – nech už je akákoľvek – pri zabezpečovaní vlastnej obrany a bezpečnosti Európy.

Dnešná i budúca pripravenosť obranného priemyslu EÚ si vyžaduje verejné a súkromné investície do celého spektra potrieb, aby obranný priemysel dokázal včas a v nevyhnutnom rozsahu reagovať na potreby členských štátov. Pozornosť sa musí neustále zameriavať na inovácie, pričom by sa mala zabezpečiť odolnosť voči vonkajším otrasom a narušeniam.

Rámček 2. EDTIB k dnešnému dňu: veľký, hoci stále nedostatočne využitý potenciál

Obranná technologická a priemyselná základňa Únie je v súčasnosti kombináciou veľkého počtu hlavných dodávateľov, určitých spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou a množstva malých a stredných podnikov (MSP).

Popri európskych lídroch vyrábajúcich pokročilé systémy svetovej úrovne, ktorí väčšinou sídlia v niekoľko málo členských štátoch, zohráva nemenej kľúčovú úlohu množstvo menších, no často kritických výrobcov platforiem, dodávateľov zariadení, výrobcov a subdodávateľov spotrebného materiálu – ako je munícia – a špecializovaných výrobcov, ktorí sú **rozmiestnení po celej EÚ**.

Z mapovania osobitnej skupiny pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany vyplynulo, že hlavní výrobcovia 46 naliehavo najpotrebnejších položiek sa nachádzali v 23 členských štátoch.

⁷ Pre porovnanie, historické minimum 171 miliárd EUR bolo zaznamenané v roku 2014. Pozri údaje o obrane Európskej obrannej agentúry za rok 2022 (*European Defence Agency Defence Data 2022*), kľúčové zistenia a analýza.

⁸ Jean-Pierre Maulny, THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EUROPEAN DEFENCE MARKET (Vplyv vojny na Ukrajinu na európsky trh s obranným zariadením), IRIS, september 2023, [19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf \(iris-france.org\)](#).

⁹ Koordinované ročné hodnotenie obrany za rok 2022.

¹⁰ Referenčnú hodnotu stanovil ministerský riadiaci výbor EDA v roku 2007.

¹¹ Európska rada, Vyhlásenie z Granady, 6. októbra 2023.

EDTIB je konkurencieschopná na celosvetovej úrovni, keď sa jej **ročný obrat odhaduje na úrovni 70 miliárd EUR**, pričom objem vývozu je výrazný (v roku 2021 išlo o viac než 28 miliárd EUR). Celkovo sa odhaduje, že EDTIB zamestnáva približne **500 000 osôb**¹².

Bez ohľadu na celkovú konkurencieschopnosť EDTIB je jej schopnosť realizovať svoj plný potenciál oslabená rokmi nedostatočných investícií, a to aj napriek pokroku, ktorý sa dosiahol v posledných rokoch. Je to dôsledok politických a rozpočtových rozhodnutí členských štátov v posledných desaťročiach, keď sa v odlišnom geopolitickom kontexte rozhodli smerovať dividendy mieru na iné spoločenské účely. Optimálnej efektívnosti investícií do obrany bráni aj to, že tento priemysel je naďalej roztrieštený pozdĺž štátnych hraníc. Výsledkom týchto trendov je, že veľkosť trhu EÚ v oblasti obrany a jeho prítomnosť na globálnej scéne sú oproti iným aktérom výrazne menšie, čo vedie k zvýšenej závislosti od tretích krajín a oslabenej schopnosti EDTIB realizovať svoj potenciál.

1.3. Spoločné investície v EÚ sú nedostatočné, takže EDTIB nedokáže naplniť svoj potenciál

Na zložitom trhu, na ktorom sú jedinými kupujúcimi štátne vlády, členské štáty stále nedostatočne koordinujú, združujú a spoločne plánujú svoje rozhodnutia o obrane a príslušnom obstarávaní, a to aj napriek tomu, že majú k dispozícii množstvo európskych nástrojov a rámcov. Dopyt je preto stále vo veľkej miere organizovaný v jednotlivých členských štátoch, pričom väčšina investičných rozhodnutí vyplýva z domácich úvah, vychádza z vnútroštátnych programov a často nezohľadňuje rozsiahlejšie strategické aspekty a otázky efektívnosti. V dôsledku toho a napriek určitým fázam konsolidácie v posledných desaťročiach zostáva aj strana ponuky v zásade organizovaná pozdĺž vnútroštátnych línií, pričom ak je to možné, členské štáty si z priemyselných dôvodov a dôvodov bezpečnosti dodávok volia vnútroštátne riešenia. Výsledkom je rozptýlená EDTIB, ktorá namiesto toho, aby využívala jeden oveľa väčší a integrovaný trh s obrannými zariadeniami, pôsobí na rozličných, primárnych trhoch.

To oslabuje EDTIB. Po prvé, strana dopytu v kolektívnom vyjadrení nedokáže optimálne vyjadriť svoje požiadavky. Výsledkom sú duplicity a ušlé príležitosti na mutualizáciu a synchronizáciu investícií do bežne potrebného vybavenia alebo infraštruktúry. Po druhé, strana ponuky nie je motivovaná k tomu, aby v snahe lepšie a efektívnejšie vyjadriť dopyt spolupracovala alebo aby sa čo i len integrovala. Pri zadávaní objednávok prevláda nedostatok predvídateľnosti a kritického množstva, takže nie je možno dosiahnuť úspory z rozsahu. Po tretie, členské štáty majú najmä v poslednom čase tendenciu nadobúdať bežne dostupné výrobky z tretích krajín, čím znižujú domáci dopyt a investujú peniaze európskych daňových poplatníkov do pracovných miest a kľúčových technológií v zahraničí, a nie v Európe.

EDTIB sa tak v snahe zabezpečiť svoju životaschopnosť zaväzuje zameriavať sa na vývoz, čo vedie k riziku nadmerného spoliehania sa na objednávky tretích krajín, čo má zase za následok to, že reakcia na objednávky členských štátov môže byť v prípade kríz a súvisiaceho nedostatku nižšou prioritou než plnenie zmlúv s tretími krajinami.

Bezpečnosť dodávok je narušená kombináciou uvedených aspektov. Jednotný trh sa stal realitou na nižších úrovniach, kde dodávateľské reťazce výrazne presahujú hranice. To však nie je odzrkadlené v kolektívnej strategickej správe na úrovni EÚ, ktorá by v krízových situáciách podporila bezpečnosť dodávok. Trend nadmerného spoliehania sa na dodávky z tretích krajín v prípade kríz ešte viac oslabuje bezpečnosť dodávok a slobodu konania.

¹² Zdroj údajov: Odhady SIPRI pre Európsku komisiu.

1.4. Pomoc Ukrajine pri odolávaní ruskej agresii: rozhodujúci príspevok Únie, no stále veľký potenciál na zlepšenie

EÚ a jej členské štáty preukázali schopnosť rýchlo zmobilizovať podporu pre ukrajinské ozbrojené sily, a to aj z EDTIB. Koncom januára 2024 Únia a jej členské štáty spoločne dodali Ukrajine vojenské vybavenie v hodnote viac než 28 miliárd EUR.

Vďaka Európskemu mierovému nástroju (EPF) EÚ do niekoľkých dní od rozsiahlej ruskej invázie vo februári 2022 podporila Ukrajinu tak, že členským štátom, ktoré Ukrajine zaslali vojenskú pomoc, refundovala náklady. EPF stimuluje ďalšie dodávky smrtiaceho a nesmrtiaceho vybavenia na Ukrajinu. V rámci trojzložkovej iniciatívy v oblasti munície¹³ Rada schválila ambiciózny rámec zameraný na stimuláciu dodávok a obstarávania delostreleckej munície a riadených striel typu zem-zem, ako aj na navýšenie priemyselnej výroby.

Prostredníctvom tejto iniciatívy členské štáty zadávali v EÚ a Nórsku objednávky na obstaranie ďalšej delostreleckej munície, a to aj prostredníctvom rámcových zmlúv¹⁴, o ktorých Európska obranná agentúra rokovala v ich mene s európskym obranným priemyslom. Podpora Únie poskytovaná prostredníctvom nariadenia o podpore výroby munície (ASAP)¹⁵ sa zvyšuje a urýchľuje jej schopnosť podporovať Ukrajinu a dopĺňať vnútroštátne zásoby.

EDTIB takisto preukázala svoju schopnosť účinne pokračovať v tomto úsilí. Od **začiatku vojny EDTIB zvýšila svoju výrobnú kapacitu delostreleckej munície o 50 %**. Už teraz dokáže produkovať jeden milión kusov delostreleckej munície ročne a očakáva sa, že do konca roka 2024 dosiahne kapacitu viac než 1,4 milióna a do konca roka 2025 to budú 2 milióny.

Popri daroch zo zásob členských štátov a z obstarávania financovaného z EPF poskytla EDTIB aj značné množstvo delostreleckej munície prostredníctvom priamych zmlúv s Ukrajinou, čo dokazuje jej schopnosť prispievať k boju proti útočiacim vojskám.

EÚ takisto zaviedla nové iniciatívy, ako je nariadenie, ktorým sa ustanovuje nástroj na posilnenie európskeho obranného priemyslu prostredníctvom spoločného obstarávania (EDIRPA)¹⁶. Napriek tomu však treba urobiť oveľa viac, a to tak na priemyselnej úrovni, ako aj na úrovni verejnej správy.

1.5. Od reagovania na núdzové situácie k pripravenosti: čas na zmenu paradigmy

Nastal čas prejsť od reagovania na núdzové situácie k štruktúrálnej obrannej pripravenosti EÚ vo všetkých časových horizontoch. EÚ musí zabezpečiť dostupnosť spotrebného materiálu v potrebných objemoch pre svoje členské štáty a partnerov, a to aj v čase krízy, a zároveň v nadchádzajúcich rokoch zabezpečiť včasný vývoj a dodávanie špičkových kritických spôsobilostí novej generácie. V tom sú zároveň zohľadnené aj potreby ukrajinskej obrany. Bezpečný prístup k sporným doménam, ako sú kybernetická, vesmírna, námorná a letecká oblasť, navyše nemôže účinne chrániť jeden členský štát. EÚ preto musí rozvíjať svoje kapacity na zabezpečenie prístupu do týchto oblastí kolektívne, a to prostredníctvom nevyhnutných investícií do riešení na európskej úrovni.

Konkurencieschopná EDTIB, ktorá prispieva k bezpečnosti občanov Únie, znamená priemyselný sektor schopný zachovávať si svoju technologickú excelentnosť a zároveň

¹³ Dodávky a spoločné obstarávanie munície pre Ukrajinu, Brusel, 20. marca 2023, 7632/23, [pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023D0763).

¹⁴ K dnešnému dňu je medzi EDA a európskym priemyslom podpísaných 60 rámcových zmlúv.

¹⁵ Nariadenie (EÚ) 2023/1525 o podpore výroby munície (ASAP) (Ú. v. EÚ L 185, 24.7.2023, s. 7 – 25).

¹⁶ Nariadenie (EÚ) 2023/2418 o zriadení nástroja na posilnenie európskeho obranného priemyslu prostredníctvom spoločného obstarávania (EDIRPA) (Ú. v. EÚ L 2023/2418, 26.10.2023).

v prípade potreby dodávať to, čo je potrebné a keď je to potrebné, a to bez obmedzení, ktoré by vyplývali z nadmernej vonkajšej závislosti alebo úzkych miest¹⁷. Je nevyhnutné, aby odvetvie investovalo do nových kapacít a aby bolo pripravené prejsť na „vojnový“ hospodársky model vždy, keď je to potrebné.

Znamená to kolektívnu angažovanosť verejného a súkromného sektora. EÚ je pripravená podporovať členské štáty aj EDTIB tak, že zníži mieru rizika investícií, čím prispeje k ambicióznejšej obrannej priemyselnej politike na úrovni EÚ. Na dosiahnutie tohto cieľa musí Únia maximalizovať výhody hospodárskej súťaže, spolupráce a konsolidácie. Rovnako sa musí zachovať aj konkurencieschopnosť EDTIB a jej schopnosť vyvážať, pričom sa však musí zabezpečiť, aby sa členské štáty mohli v plnej miere spolať na svoj obranný priemysel a jeho schopnosť plniť potreby včas a v požadovanom objeme, keď je ohrozená bezpečnosť občanov EÚ.

Touto stratégiou sa zavádzajú opatrenia i) na podporu pripravenosti obranného priemyslu EÚ na základe zvýšenej miery koordinácie obranných potrieb členských štátov, ii) na posilnenie EDTIB s cieľom vyrábať viac pri súčasnom zaistení bezpečnosti dodávok, iii) na rozvoj finančných prostriedkov na podporu pripravenosti obranného priemyslu EÚ, iv) na začlenenie kultúry pripravenosti obranného priemyslu do hlavného prúdu záujmu a v) na účinnú spoluprácu s partnermi. Ako prvú okamžitú iniciatívu Komisia navrhuje nové nariadenie, ktorým sa zriaďuje EDIP, s cieľom zabezpečiť kontinuitu podpory EDTIB v súčasnom viacročnom finančnom rámci (VFR) a zároveň otestovať nové formy podpory so zreteľom na ďalšie programové obdobie.

Navrhovaným programom EDIP sa rozšíri časový horizont a rozsah podpory konkurencieschopnosti EDTIB, ktorú priniesli EDIRPA a ASAP. Program bude stimulovať spoluprácu vo fáze obstarávania výrobkov obranného priemyslu, ktoré sa vyrábajú v rámci EDTIB, podporí industrializáciu výrobkov vyrábaným vďaka akciám financovaným z EDF alebo iných rámcov spolupráce EÚ a všeobecnejšie podporí navyšovanie priemyselnej výroby v oblasti obrany v Únii. Zároveň sa ním vytvorí aj režim EÚ pre bezpečnosť dodávok, ktorého cieľom bude posilniť solidaritu a účinnosť v Únii v reakcii na krízy.

2. ZVYŠOVANIE PRIPRAVENOSTI PROSTREDNÍCTVOM INVESTÍCIÍ: INVESTOVAŤ VIAC, LEPŠIE, SPOLOČNE A DO EURÓPSKÝCH PODNIKOV

Ak chceme dosiahnuť navýšenie výroby obranného priemyslu, v konečnom dôsledku to závisí od zvýšeného objemu objednávok z členských štátov, čo nemožno uskutočniť bez zvyšovania rozpočtov na obranu. Členské štáty začali od februára 2022 zvyšovať svoje rozpočty mimoriadnym tempom (pozri rámček 1). Na štrukturálne prispôbenie priemyslu EÚ a zvýšenie jeho inovačnosti a konkurencieschopnosti sú však potrebné oveľa väčšie investície na vnútroštátnej i európskej úrovni, vďaka ktorým bude možné čeliť novej bezpečnostnej realite. Aktuálne je nevyhnutné, aby Únia spoločne čo najviac vyťažila z tohto prebiehajúceho zvyšovania rozpočtu a dosiahla pripravenosť obranného priemyslu. Na tento účel sú Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry pripravení podporovať členské štáty v tom, aby ďalej investovali viac, no aby tak zároveň robili lepšie a spoločne a aby investovali do európskych podnikov.

¹⁷ EDTIB by prospelo, ak by sa mohla oprieť o odolnejší jednotný trh EÚ prostredníctvom vykonávania opatrení, najmä v čase krízy, stanovených v dokumente „Aktualizácia novej priemyselnej stratégie na rok 2020: Budovanie silnejšieho jednotného trhu pre obnovu Európy“ [COM(2021) 350].

2.1. Lepšie investovanie

Lepšie investovanie znamená zamerať investície tam, kde to má najväčší zmysel, predchádzať duplicita a zvyšovať efektívnosť investícií. To si vyžaduje lepšiu koordináciu investičných plánov a úsilia členských štátov.

2.1.1. *Nová funkcia spoločného plánovania a verejného obstarávania*

Ako bolo oznámené v spoločnom oznámení o analýze nedostatku investícií do obrany a ďalšom postupe, štruktúrovaným prístupom k plánovaniu a verejnému obstarávaniu sa posilní transparentnosť, koordinácia a konzistentnosť medzi jednotlivými členskými štátmi, ako aj medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ. Doplnia a zefektívnia sa existujúce iniciatívy v oblasti spôsobilostí, priemyslu, výskumu a obrannej infraštruktúry, čo umožní presnejšie a spoločne stanovovať priority a zachovávať úsilie o spoluprácu.

Rada pre pripravenosť obranného priemyslu (ďalej len „rada“) združí členské štáty, vysokého predstaviteľa/vedúceho agentúry a Komisiu v rôznych formátoch s cieľom 1) vykonávať funkciu spoločného plánovania a verejného obstarávania EÚ v oblasti obrany uvedenú v spoločnom oznámení o analýze nedostatkov investícií do obrany a 2) podporovať vykonávanie EDIP.

Na vykonávanie **funkcie spoločného plánovania a verejného obstarávania EÚ v oblasti obrany** rada – vychádzajúc z úspešnej práce osobitnej skupiny pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany – poskytne fórum, ktoré zvolá Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry a ktoré bude slúžiť na diskusiu a spresnenie identifikovaných priorít na úrovni EÚ bez toho, aby boli dotknuté ich príslušné úlohy a povinnosti. V tomto formáte, ktorý bude stanovený v tejto stratégii, bude rada zároveň podporovať aj koordináciu a odstraňovanie konfliktov v plánoch verejného obstarávania členských štátov a poskytovať strategické usmernenia s cieľom účinnejšie zosúladiť dopyt s ponukou. V tejto súvislosti by práca v kontexte rady mala umožniť, aby sa členské štáty dopracovali k spoločnému chápaniu zloženia EDTIB, a mala by podporovať spoločné povedomie o výrobných kapacitách v Únii. Na základe konsolidovaného prehľadu o súčasných priemyselných kapacitách by členovia zasadajúci v rámci rady mali posúdiť požadované výrobné kapacity s cieľom uspokojiť identifikované potreby v oblasti obstarávania a navrhnúť príslušné ciele priemyselnej výroby v oblasti obrany, najmä pokiaľ ide o najkritickejšie spôsobilosti.

Pokiaľ ide o túto funkciu spoločného plánovania a verejného obstarávania EÚ v oblasti obrany, zasadnutia v rámci rady budú pripravovať Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry, ktorí im zároveň budú spoločne predsedáť.

Okrem toho bude na účely **podpory vykonávania EDIP formálne zriadená rada v kontexte nariadenia o EDIP**, a to najmä s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok na úrovni EÚ, ale aj s cieľom informovať a pomáhať pri vykonávaní jednotlivých podporných opatrení pre EDTIB, ktoré boli vypracované v rámci EDIP. V tomto zložení bude samotnej rade predsedáť Komisia za účasti Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) a Európskej obrannej agentúry (EDA).

Na doplnenie tohto úsilia sa s cieľom zabezpečiť účinnú spoluprácu medzi vládami a priemyslom a nadviazať užší dialóg a zapojenie zriadi **skupina na vysokej úrovni pre európsky obranný priemysel**. Táto skupina sa bude schádzať v osobitných zloženiach (napr. pre jednotlivé odvetvia) v závislosti od predmetnej problematiky a bude fungovať ako privilegovaný partner rady pri konzultáciách s priemyslom a zvyšovaní súladu medzi

plánmi členských štátov a tým, čo môže EDTIB priniesť, a to bez toho, aby boli dotknuté platné pravidlá hospodárskej súťaže v rámci Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

2.1.2. *Od strategického plánovania k projektom spoločného záujmu*

Jednou z úloh rady, ktorá bude pôsobiť ako nová funkcia spoločného plánovania a verejného obstarávania na úrovni EÚ, bude **spoločná identifikácia možných projektov spoločného záujmu s cieľom nasmerovať úsilie EÚ a programy financovania**. Nová funkcia plánovania verejného obstarávania bude vychádzať z existujúcich nástrojov a iniciatív, ako je najmä plán rozvoja spôsobilostí (CDP), koordinované ročné hodnotenie obrany (CARD) či stála štruktúrovaná spolupráca (PESCO).

V snahe zvýšiť svoju obrannú pripravenosť v súčasnom bezpečnostnom kontexte by Únia mala v rámci priorit rozvoja spôsobilostí EÚ určiť **európske projekty spoločného záujmu v oblasti obrany**, na ktoré by sa malo zameriavať úsilie a zdroje. Vďaka väčšiemu, lepšiemu, spoločnému a európskemu investovaniu budú môcť členské štáty maximalizovať vplyv svojich investícií na rozvoj a prevádzku spôsobilostí v celom spektre oblastí. Prispeje to k bezpečnému prístupu k strategickým oblastiam a sporným priestorom, okrem iného tak, že sa vytvoria vhodné systémy, ktoré by slúžili ako európska obranná infraštruktúra spoločného záujmu a využitia. To by navyše prispelo k zabezpečeniu dostupnosti strategických faktorov potrebných pre misie a operácie, ako aj pre kapacitu rýchleho nasadenia EÚ.

Do roku 2035 by EÚ mala mať zavedené projekty v oblasti spôsobilostí, ktoré sú svojou povahou európske, alebo sa aspoň mala nachádzať v pokročilej fáze ich vývoja. Pod podmienkou odsúhlasenia členskými štátmi by takéto projekty mohli zahŕňať: spôsobilosti súvisiace s integrovanou európskou protivzdušnou a protiraketovou obranou (ktorých kritickosť bola potvrdená počas nevyprovokovanej vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine), informovanosť o kozmickej doméne, sieť kybernetických obranných spôsobilostí zodpovedajúcich potrebe účinnej ochrany Únie, ako aj riadne dimenzované námorné a podmorské ochranné aktíva.

2.2. Spoločné investovanie

Predpokladom silnejšej obrannej pripravenosti EÚ je väčšia miera spoločného investovania. Členské štáty musia počas celého životného cyklu spôsobilostí viac spolupracovať – počnúc fázou výskumu, vývoja a obstarávania. Nástroje na identifikáciu priorít v oblasti spôsobilostí (CDP) a možností spolupráce (koordinované ročné hodnotenie obrany) už existujú. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa účinne využívali na účely plánovania konkrétnych obranných spôsobilostí, investícií do nich a v konečnom dôsledku na ich dodanie.

2.2.1. *Spoločné obstarávanie ako norma vždy, keď je to relevantné: rozšírenie intervenčnej logiky vyvinutej v rámci EDIRPA*

S cieľom ešte viac prispievať k účinnému vyjadrovaniu dopytu na podporu konkurencieschopnosti EDTIB **Komisia navrhuje rozšíriť intervenčnú logiku EDIRPA** a zintenzívniť podporu spoločného obstarávania výrobkov obranného priemyslu pochádzajúcich z EDTIB. Týmto segmentom EDIP sa vykompenzujú finančné náklady spojené so zložitou spoluprácou, ktorá presahuje rámec najnaliehavejších a najkritickejších výrobkov obranného priemyslu, čím sa rozšíri intervenčná oblasť EDIRPA.

Segment podpory spoločného obstarávania EDIP pomôže spoločne urýchliť adaptáciu priemyslu na štrukturálne zmeny. Bude tiež stimulovať solidaritu medzi členskými štátmi tak, že im umožní dosiahnuť vyššiu efektívnosť verejných výdavkov a prispeje k interoperabilite a vzájomnej nahraditeľnosti.

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry **budú merať pokrok**, ktorý sa po prijatí tejto stratégie dosiahne v oblasti konsolidácie dopytu po obrane. Spoločný výskum, vývoj a obstarávanie obranného vybavenia by sa mali postupne stať normou v celej EÚ.

Členské štáty doteraz nedokázali splniť referenčnú hodnotu, na ktorej sa prvýkrát dohodli v roku 2007, a to vynaložiť 35 % svojho celkového rozpočtu na vybavenie na obstarávanie vybavenia v rámci európskej spolupráce¹⁸.

Aby sa pre EDTIB vyslal trvalý, dlhodobý signál v oblasti dopytu, členským štátom sa navrhuje, aby dosiahli cieľ, ktorým je **do roku 2030 spoločne obstarat' aspoň 40 % obranného vybavenia**.

Pri plnení tohto cieľa prinesú prebiehajúce a nadchádzajúce dodatočné investície členských štátov do obrany efektívnejšie výsledky, čím sa rozhodne posilní odolnosť a bezpečnosť EÚ. Vďaka významným stimulom, ktoré na úrovni EÚ poskytujú EDIRPA a EDIP, spolu so skúsenosťami v kontexte EPF a väčším zmyslom pre nevyhnutnosť, naliehavosť a solidaritu vyplývajúcu zo súčasnej geopolitickej situácie, to naberá na nevyhnutnosti aj realistikosti.

2.2.2. *Systematickejšie konanie na podporu interoperability a vzájomnej nahraditeľnosti*

Skúsenosti Ukrajiny v jej boji proti neodôvodnenej agresii Ruska svedčia o hodnote interoperabilných a vzájomne nahraditeľných obranných spôsobilostí. Poznatky získané na bojisku poukázali na výzvy spojené s používaním viacerých podobných, no nie stopercentne interoperabilných alebo vzájomne nahraditeľných zbraňových systémov vrátane munície rovnakého kalibru vyrobenej v rôznych členských štátoch. Okrem toho, že to predstavuje akútnu prevádzkovú výzvu, sa tým znižuje konkurencieschopnosť a úspory z rozsahu, a tým sa obmedzuje fungovanie vnútorného trhu. Základné príčiny súčasných a neudržateľných obmedzení v tejto súvislosti sa týkajú otázok ako vnútroštátne požiadavky, zavádzanie noriem a certifikácia. V snahe defragmentovať tento trh sa ako rovnako dôležité javia tri prvky: zadefinovanie spoločných požiadaviek členskými štátmi, využívanie existujúcich noriem alebo vytvorenie noriem nových a rozsiahlejšie vzájomné uznávanie certifikácie.

Rámček 3: Obrannú pripravenosť EÚ zhoršujú suboptimálne technické požiadavky, normy a certifikácia

Európske programy spolupráce boli v minulosti príliš často poznačené tendenciou členských štátov **nadmerne prispôbovať a nadmerne využívať vnútroštátne požiadavky vyplývajúce z vnútroštátnych procesov plánovania spôsobilostí**. To vo všeobecnosti viedlo k viacerým verziám tej istej spôsobilosti, k zvýšeniu nákladov na výskum a vývoj, verejné obstarávanie a údržbu, suboptimálnemu využívaniu dodávateľských reťazcov a oneskoreniam, pričom boli zároveň zaznamenané nedostatočné možnosti spoločnej odbornej prípravy, logistiky a iné príležitosti na spoluprácu.

Hoci prísna normalizácia môže pomôcť takéto problémy prekonať, existujú dostatočné dôkazy o tom, že samotné normy nedokážu v plnej miere odvrátiť problémy s interoperabilitou a vzájomnou nahraditeľnosťou. Napriek normalizačným dohodám (STANAG) prijatým v rámci NATO **zostáva naďalej problém dobrovoľné zavádzanie týchto noriem**. Ďalšia výzva vyplýva zo skutočnosti, že v súčasnosti dohodnuté normy často dostatočne neposkytujú potrebnú skutočnú interoperabilitu

¹⁸

Referenčnú hodnotu stanovil ministerský riadiaci výbor EDA v roku 2007.

a vzájomnú nahraditeľnosť z prevádzkového hľadiska, pretože sa nevzťahujú na všetky obranné systémy, ani nie sú systematicky dostatočne podrobné.

No a **d ďalším problémom, ktorý treba riešiť, zostáva nadálej certifikácia.** Certifikácie v súčasnosti vydávajú špecializované orgány na vnútroštátnej úrovni a nie sú vzájomne uznávané, často z dôvodu bezpečnostných protokolov, ktoré *de facto* triešťa trh a brzdia logistiku.

Kľúčovým faktorom umožňujúcim interoperabilitu materiálu a vybavenia, ktoré používajú ozbrojené sily, sú práve normy v oblasti obrany. EÚ, najmä prostredníctvom činností vykonávaných agentúrou EDA, podporuje členské štáty pri identifikácii požiadaviek na normalizáciu a používaní noriem v kontexte projektov spolupráce, pričom ako hlavný referenčný bod používa STANAG.

Zvýšenú normalizáciu vybavenia na úrovni EÚ už podporujú mnohé projekty EDF, pričom cieľom je zabezpečiť interoperabilitu a vzájomnú nahraditeľnosť v rámci akejkoľvek koalície. EDF teda vyžaduje, aby členské štáty zadefinovali spoločné funkčné požiadavky prostredníctvom procesu harmonizácie výziev, na ktorom sa môžu zúčastniť všetky členské štáty. Ďalšie úsilie by sa však malo zameriavať na podnecovanie používania najbežnejších existujúcich noriem v oblasti výroby a obstarávania zbrojného vybavenia, pričom by sa malo vychádzať z existujúcich iniciatív a dopĺňať ich. Základom pre ďalšiu prácu by mal byť najmä referenčný systém európskych obranných noriem (EDSTAR), ktorý riadi EDA a ktorým sa identifikujú normy v oblasti najlepších postupov (BPS) v snahe poskytnúť podporu pre programy, organizácie a agentúry. EDSTAR je doplnením STANAG NATO a zameriava sa na optimalizáciu účinnosti, efektívnosti a interoperability uplatňovania noriem v prípade výrobkov a služieb v oblasti obrany a bezpečnosti. V programoch a nástrojoch obranného priemyslu EÚ by sa mali ďalej stimulovať a prioritizovať projekty, ktoré prispievajú k normalizácii a harmonizácii požiadaviek.

Komisia bude preto v rámci svojich programov obranného priemyslu, a najmä v rámci EDF, **podporovať využívanie dohodnutých civilných** – v súlade so stratégiou EÚ v oblasti normalizácie¹⁹ – alebo **obránných noriem, ako sú napr. NATO STANAG.**

Certifikáciu možno definovať ako formálne uznanie toho, že zariadenie spĺňa uplatniteľné požiadavky, ktoré zaručujú, že sa môže používať bez významného nebezpečenstva pre prevádzkovateľov. V sektore obrany, kde by vybavenie mohlo významne ohroziť život prevádzkovateľov, členské štáty zabezpečujú záruky tým, že poveria orgány (obvykle agentúry v rámci ministerstiev obrany), aby pred použitím zariadenia certifikovali. Nedostatočné vzájomné uznávanie certifikácií vedie k nemožnosti ponúkať výrobok na určitom trhu, a to ani v rámci EÚ.

V snahe riešiť problematiku certifikácie **bude Komisia podporovať aj rýchle činnosti vzájomnej certifikácie** vrátane prípadného súvisiaceho testovania. Takáto vzájomná certifikácia je už na dobrovoľnom základe realitou v sektore letovej spôsobilosti v rámci EDA. Agentúra sa bude usilovať aj o ďalšie uľahčenie ďalších činností v oblasti certifikácie, testovania a vyhodnocovania. Posilnenie práce EDA v oblasti testovania a vyhodnocovania obranných zariadení by uľahčilo najmä koordináciu testovacích činností zameraných na zabezpečenie vzájomnej certifikácie podobného vybavenia na všetkých platformách.

Za osobitných okolností v časoch krízy navyše Komisia navrhuje umožniť vzájomné uznávanie vnútroštátnych certifikácií podľa ustanovení EDIP.

¹⁹ Stratégia EÚ v oblasti normalizácie [COM(2022) 31].

2.2.3. Smerom k spoľahlivým programom spolupráce v oblasti zbrojenia počas celého ich životného cyklu: štruktúra pre európsky zbrojný program ako nový účinný nástroj

Kooperatívne zbrojné programy členských štátov čelia značným výzvam. Väčšinou sa zriaďujú na *ad hoc* báze a oslabuje ich nedostatok nástrojov zodpovedajúcich ich zložitosti. To často vedie k meškaniam a prekročeniu nákladov. Hoci EDF a PESCO ponúkli stimuly a rámce na nápravu tejto situácie, treba ďalej podporovať a posilňovať záväzkov členských štátov spolupracovať počas celého životného cyklu obranných spôsobilostí. Na dosiahnutie tohto cieľa **Komisia sprístupní nový právny rámec – štruktúru pre európsky zbrojný program (SEAP)** – ako nástroj na podporu a posilnenie obrannej spolupráce, a to aj v kontexte PESCO, ak sa na tom dohodnú členské štáty.

V tomto novom právnom rámci budú mať členské štáty možnosť využívať štandardizované postupy na iniciovanie a riadenie kooperatívnych programov v oblasti obrany. Za osobitných podmienok budú môcť členské štáty využívať zvýšenú mieru financovania v kontexte EDIP, ako aj zjednodušené a harmonizované postupy verejného obstarávania. Ak členské štáty spoločne vlastnia obstarané zariadenia prostredníctvom SEAP (ak konajú ako medzinárodná organizácia), budú môcť **využívať oslobodenie od DPH. EDIP navyše poskytne bonus** za výrobky vyvinuté a obstarané v rámci SEAP, ak sa dotknuté členské štáty dohodnú na spoločnom prístupe k vývozu na účely obrany. Štatút medzinárodnej organizácie navyše umožní členským štátom, ak si to želajú, vydávať dlhové nástroje s cieľom zabezpečiť dlhodobý plán financovania zbrojných programov. Hoci by Únia nebola zodpovedná za emisiu dlhových nástrojov členskými štátmi, príspevky v rámci EDIP na fungovanie SEAP by mohli zlepšiť podmienky financovania zbrojných programov tých členských štátov, ktoré sú oprávnené na podporu Únie.

Tento nový nástroj zároveň pomôže zintenzívniť úsilie členských štátov v oblasti spolupráce v súlade s prioritami týkajúcimi sa spôsobilostí, na ktorých sa členské štáty dohodli v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP), najmä prostredníctvom CDP. Nástroj by mal uľahčiť a podporiť vykonávanie projektov PESCO a prispieť k plneniu ambiciózných a väčších spoločných záväzkov, ktoré prijali zúčastnené členské štáty. V kontexte prebiehajúceho strategického preskúmania PESCO by vysoký predstaviteľ mohol zúčastneným členským štátom odporučiť, aby posilnili ambiciózne a väčšie spoločné záväzky týkajúce sa EDTIB a aby zvážili možné nové záväzky, najmä pokiaľ ide o spoločné obstarávanie z EDTIB, v súlade s ambíciami tejto stratégie. Tieto záväzky by sa mohli zohľadniť aj pri vytváraní a vykonávaní projektov PESCO.

Ako sa uvádza v oddiele 3 tohto spoločného oznámenia, SEAP by mohla podporovať aj vývoj prototypov vyvinutých vďaka kolaboratívnym akciám v oblasti výskumu a vývoja, financovaných z EDF a určených na priemyselnú výrobu.

2.3. Investovanie do Európy

Väčšie, lepšie a spoločné investovanie zvýši obrannú pripravenosť Únie len vtedy, ak budú zvýšené investície vyplývajúce z väčších vnútroštátnych rozpočtov prínosom pre obranný priemysel Únie. Smerovanie investícií členských štátov do EDTIB je však do veľkej miery závislé od schopnosti EDTIB preukázať, že dokáže uspokojovať dopyt členských štátov z hľadiska rýchlosti aj objemu.

Naliehavé rozhodnutia o obstarávaní, ktoré prijali členské štáty vzhľadom na dramaticky sa zhoršujúce bezpečnostné prostredie, boli prijaté v kontexte EDTIB, ktorú stále limitujú obmedzené výrobné kapacity kalibrované na obdobie mieru. Prudký nárast obstarávaní bol prínosom najmä pre výrobné odvetvie mimo EÚ. Novým parametrom

konkurencieschopnosti EDTIB a bezpečnosti Únie – najmä počas období zvýšeného bezpečnostného napätia – je preto dostupnosť v správnom čase a požadovanom objeme.

Zintenzívnenie tohto trendu viedlo k nárastu existujúcich závislostí alebo k vzniku závislostí nových, čím sa obmedzil potenciálny účinný cyklus zvýšených investícií vedúci k posilneniu EDTIB. Objem obstarávaní uskutočnených prostredníctvom zahraničného vojenského predaja USA v EÚ sa v rokoch 2021 až 2022 zvýšil o 89 %²⁰. Na trh EÚ okrem toho prenikli aj novovznikajúci výrobcovia zbrojných zariadení z iných tretích krajín. Tento trend oslabuje konkurencieschopnosť EDTIB a vedie k tomu, že peniaze daňových poplatníkov EÚ vytvárajú pracovné miesta v zahraničí – čo je trend, ktorý treba zvrátiť.

Na tento účel sa Komisia v spolupráci s vysokým predstaviteľom/vedúcim agentúry zameriava na vytvorenie **európskeho mechanizmu na obchodovanie s vojenským materiálom**, ktorý uľahčí dostupnosť výrobkov obranného priemyslu z EDTIB a zvýši informovanosť o takejto dostupnosti. Komisia navrhuje otestovať takýto mechanizmus prostredníctvom pilotného projektu v rámci EDIP, aby sa spoločne s členskými štátmi a priemyslom od roku 2028 vytvoril plnohodnotný mechanizmus. Pilotný mechanizmus bude rozdelený do štyroch pilierov: 1) katalóg výrobkov obranného priemyslu, 2) finančná podpora na vytvorenie rýchlo dostupných rezerv obranných spôsobilostí, 3) ustanovenia na uľahčenie postupov obstarávania a 4) opatrenia na budovanie kapacít pre subjekty verejného obstarávania.

Po prvé, na základe existujúcich nástrojov²¹ bude Komisia v spolupráci s vysokým predstaviteľom/vedúcim agentúry pracovať na vytvorení **jednotného, centralizovaného a aktualizovaného katalógu výrobkov obranného priemyslu**, ktorý vypracuje EDTIB. Kríza v oblasti munície v súvislosti s vojnou na Ukrajine odhalila, že Únia má k dispozícii značnú výrobnú kapacitu, no rozsiahle podceňovanie tejto kapacity viedlo k tomu, že pozornosť bola venovaná hlavne výrobcom z tretích krajín. Takéto nesprávne vnímanie poškodzuje EDTIB a malo by sa zmeniť. S cieľom zviditeľniť riešenia vytvorené na úrovni EÚ Komisia v úzkej spolupráci s vysokým predstaviteľom/vedúcim agentúry vytvorí jednotné kontaktné miesto, ktoré umožní identifikovať výrobky obranného priemyslu, ktoré vyrába EDTIB. Takýto katalóg bude pozostávať z údajov, ktoré priemysel poskytne dobrovoľne na základe osobitných výziev na vyjadrenie záujmu.

Po druhé, Komisia podporí vytvorenie **rezerv pre pripravenosť obranného priemyslu**, ktorých cieľom bude zvýšiť dostupnosť a urýchliť dodáciu lehotu výrobkov obranného priemyslu vyrábaných v EÚ. Keďže náš priemysel vyrába v obmedzenom množstve pre menšie vnútroštátne trhy, v porovnaní s aktérmi mimo EÚ trpí konkurenčnou nevýhodou. Zatiaľ čo výrobcovia z EÚ majú v porovnaní s výrobcami z krajín mimo EÚ podobné alebo kratšie realizačné lehoty, skutočnosť, že výrobky z krajín mimo EÚ môžu byť často ľahko dostupné z existujúcich neúniyných zásob, vedie k ich rýchlejšiemu dodaniu na trh, v dôsledku čoho sa tieto riešenia z krajín mimo EÚ stávajú atraktívnejšími. V rámci EDIP Komisia navrhuje finančne podporovať nákup dodatočných množstiev obranných spôsobilostí, ktoré sa členské štáty rozhodli spoločne obstaráť v rámci SEAP. To by umožnilo vytvoriť strategické rezervy, ktoré by sa mohli rýchlo dať k dispozícii ďalším zákazníkom, čo by viedlo k zatraktívneniu takéhoto medzivládneho systému. Riadenie používania vybavenia v rámci rezervy si stanovujú tie členské štáty, ktoré sú súčasťou európskeho zbrojného programu.

²⁰ Centrum pre medzinárodnú politiku, Monitor bezpečnostnej pomoci, securityassistance.org.

²¹ Napríklad databáza EUCLID agentúry EDA.

Po tretie, Komisia navrhuje zaviesť **štandardný režim uplatniteľný na budúce zmluvy v oblasti obrany a rámcové dohody** s výrobcami so sídlom v EÚ. Právo EÚ už teraz umožňuje členským štátom otvoriť svoje zákazky a rámcové dohody pre iné členské štáty, ak sa táto možnosť predpokladá už od začiatku postupu verejného obstarávania. Členské štáty však túto možnosť využívajú len veľmi zriedka. V dôsledku toho je obstarávanie prostredníctvom takýchto zmlúv a rámcových dohôd inými členskými štátmi veľmi zriedkavé. S cieľom napraviť túto situáciu štrukturálnym spôsobom by sa v tomto štandardnom režime malo stanoviť, že pokiaľ nie je výslovne stanovené inak, **zmluva/rámcová dohoda v oblasti obrany by sa mohla otvoriť** pre ktorýkoľvek iný členský štát za rovnakých podmienok ako pre obstarávateľský členský štát (pod podmienkou súhlasu príslušných členských štátov). Navyše sa zdá, že na základe praxe členských štátov od začiatku ruskej rozsiahlej útočnej vojny proti Ukrajine treba členským štátom umožniť, aby s cieľom obstarat' dodatočné množstvá v mene iných subjektov využívali aj existujúce vnútroštátne rámcové zmluvy s výrobcami so sídlom v EÚ (rámec vedúceho štátu). Komisia preto v kontexte EDIP navrhuje **predĺžiť dočasnú výnimku zo smernice 2009/81/ES**, ako sa stanovuje v nariadení o ASAP. Na základe tejto „doložky o priemyselnej solidarite“ by členské štáty mohli využívať zmluvy iných členských štátov, znížiť svoju administratívnu (ako aj priemyselnú) záťaž a získať vybavenie v kratšej dodacej lehote.

Po štvrté, v snahe uľahčiť obstarávanie z EDTIB by členské štáty mohli požiadať o podporu z existujúcich nástrojov EÚ, ako napríklad z Nástroja technickej podpory (TSI) ²² na účely **budovania administratívnych kapacít**, ako aj na účely **vykonávania príslušných reforiem**. Národné agentúry pre verejné obstarávanie členských štátov by v snahe zlepšiť spoločné obstarávanie v Únii mohli požiadať o podporu na zjednodušenie postupov verejného obstarávania, reorganizáciu riadiacich štruktúr, výmenu informácií, vzdelávanie a odbornú prípravu. EDA bude ďalej podporovať budovanie administratívnych kapacít tak, že poskytne fóra na výmenu osvedčených postupov a naplánuje ďalšie kooperatívne akcie v rámci svojej siete expertov na obstarávanie v oblasti obrany.

Rovnako ako v prípade spoločného obstarávania je nevyhnutné, aby Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry dokázali spolu s členskými štátmi merať pokrok vyplývajúci z tejto stratégie vďaka údajom, ktoré poskytnú členské štáty.

Zvýšené investície do obrany dosiahnu svoj účel len prostredníctvom intenzívnejšej spolupráce, ktorá je predpokladom na prekonanie pretrvávajúcej neefektívnosti. V snahe dosiahnuť odolnosť zodpovedajúcu úrovni ohrozenia by členské štáty mali naplno využiť príležitosti, ktoré ponúka EDTIB, a to spoluprácou v rámci celej škály investícií a obstarávaní. Na meranie pokroku vyplývajúceho z vykonávania tejto stratégie môžu slúžiť dva ukazovatele.

Po prvé, v rokoch 2017 až 2023 trh EÚ v oblasti obrany vzrástol o 64 %, zatiaľ čo obchod v oblasti obrany medzi členskými štátmi vzrástol len nepatrne a v súčasnosti predstavuje len 15 % celkovej hodnoty trhu EÚ v oblasti obrany²³. Tento trend by sa mal zvrátiť. Členské štáty sa vyzývajú, aby zabezpečili, že **hodnota vnútroúnijskeho obchodu v oblasti obrany bude do roku 2030 predstavovať aspoň 35 % hodnoty trhu EÚ v oblasti obrany**.

²² Nariadenie (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 1 – 16).

²³ Údaje z výročných správ a databázy ESVČ o vývoze zbraní členských štátov EÚ poskytujú užitočné informácie o trendoch, ktoré ovplyvňujú európsky obranný trh a priemysel. Umožňujú merať najmä intenzitu obchodných tokov v rámci EÚ, čo poskytuje údaj o intenzite cezhraničného obstarávania konečných výrobkov, ako aj o cezhraničných tokoch v dodávateľských reťazcoch EDTIB. Pokiaľ ide o obstarávanie členských štátov v oblasti obrany, údaje o pôvode výrobkov sa nezhrmažďujú centralizovaným spôsobom. Útvary Komisie, ESVČ a EDA budú spolupracovať s členskými štátmi na vypracovaní metodiky na meranie podielu obstarávania z EDTIB v porovnaní s obstarávaním v prospech subjektov z tretích krajín.

Z najnovších údajov navyše vyplýva, že takmer 80 % investícií členských štátov do obrany od roku 2022 sa realizovalo u dodávateľov z krajín mimo EÚ, pričom pred vojnou to bolo približne 60 %. Hoci túto znepokojivú nepružnosť možno azda zdôvodniť naliehavými dôvodmi, v prípade výrobkov z EDTIB sa dá riešiť väčšou transparentnosťou a konkrétnymi dostupnými pokrokovými riešeniami a realizačnými lehotami.

V snahe dosiahnuť spoločnú ambíciu zakotvenú v tejto stratégii by členské štáty mali zvrátiť súčasný trend a postupne posunúť svoju úroveň obstarávania z EDTIB na úroveň pred vojny a v čo najväčšej možnej miere ju zvýšiť aj nad rámec tejto úrovne. **Členské štáty sa vyzývajú, aby dosiahli stabilný pokrok smerujúci k tomu, aby do roku 2030 obstarali aspoň 50 % a do roku 2035 aspoň 60 % svojich investícií v oblasti obrany v rámci EÚ²⁴.**

Odolnosť Únie a bezpečnosť našich občanov by hmatateľne zvýšilo, ak by sa dosiahlo zvrátenie súčasných trendov a splnenie uvedených referenčných hodnôt. Vďaka dodatočnej podpore európskej spolupráce, ktorú priniesli EDIP a EDF a ktorú prinesú následné programy od roku 2028, v kombinácii so silnou politickou vôľou a záväzkom členských štátov, sú tieto referenčné hodnoty realistické a dosiahnuteľné.

Další postup:

V snahe pomôcť členským štátom investovať viac, lepšie, spoločne a do európskych podnikov Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry:

- vytvorí novú **funkciu spoločného plánovania a verejného obstarávania** tak, že sa vytvorí Rada pre pripravenosť obranného priemyslu, ako aj skupina na vysokej úrovni pre európsky obranný priemysel s poradnou úlohou.

Komisia:

- navrhuje **rozšíriť v rámci EDIP logiku EDIRPA** v oblasti podpory spolupráce pri obstarávaní výrobkov pochádzajúcich z EDTIB;
- navrhuje, aby sa v rámci EDIP umožnilo **rýchle vzájomné uznávanie certifikácie** v časoch krízy;
- navrhuje sprístupniť pre členské štáty nový právny rámec, teda štruktúru pre **európsky zbrojný program (SEAP)** s cieľom posilniť spoluprácu v oblasti obrany, a to v úplnej komplementárnosti s rámcom PESCO;
- navrhuje postupné vytvorenie **európskeho mechanizmu na obchodovanie s vojenským materiálom** zameraného na podporu dostupnosti vybavenia EÚ v správnom čase a požadovanom objeme;
- navrhuje prostredníctvom EDIP spustiť **európske projekty spoločného záujmu v oblasti obrany** s cieľom prispieť na úrovni EÚ k zabezpečeniu a ochrane voľného prístupu Únie a členských štátov k sporným oblastiam, ako sú kybernetická bezpečnosť, vesmír, letectvo a námorná oblasť, a k vykonávaniu priorít EÚ v oblasti rozvoja spôsobilostí.

Vysoký predstaviteľ navyše:

- v kontexte strategického preskúmania PESCO na roky 2023 – 2025 odporučí členským štátom zúčastňujúcim sa na PESCO, aby **posilnili ambiciózne**

²⁴

V oznámení o analýze nedostatku investícií do obrany Komisia na základe vedeckej publikácie spoločnosti D. Fiott (na základe údajov ministerstva vnútra USA o dovoze/vývoze) uviedla, že v rokoch 2007 až 2016 sa viac než 60 % európskeho rozpočtu na verejné obstarávanie v oblasti obrany vynaložilo na dovoz vojenského materiálu z krajín mimo EÚ. Ako sa uvádza v rámčeku 1, v období od začiatku ruskej útočnej vojny do júna 2023 sa 78 % obstarávaní v oblasti obrany členskými štátmi EÚ uskutočnilo z krajín mimo EÚ, pričom len USA predstavovali 63 % tohto podielu.

a väčšie spoločné záväzky vo vzťahu k EDTIB (alebo zvažili možné nové záväzky) a využili projekty PESCO na splnenie ambícií tejto stratégie.

3. ZABEZPEČENIE DOSTUPNOSTI: EDTIB, KTORÁ JE SCHOPNÁ REAGOVAŤ ZA AKÝCHKOLIEK OKOLNOSTÍ A V AKOMKOLIEK ČASOVOM HORIZONTE

EÚ sa už teraz môže spoľahnúť na celkovo konkurencieschopnú EDTIB svetovej úrovne. Ale v dramaticky zmenenom geopolitickom kontexte, v ktorom EÚ a jej členské štáty musia prevziať zodpovednosť za bezpečnosť svojich občanov, je partnerstvo s reakcieschopnejšou a odolnejšou EDTIB dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Ide o vytvorenie podmienok pre priemysel EÚ na to, aby dokázal uspokojovať dopyt členských štátov včas a v potrebnom rozsahu. Zatiaľ čo za zadávanie stabilných a dlhodobých objednávok na zabezpečenie potrebnej predvídateľnosti trhu pre obranný priemysel zodpovedajú členské štáty, Komisia je pripravená využiť svoje výsady a príslušné programy na podporu tohto úsilia.

3.1. Podpora rýchlejšej reakcie a všestranného prispôsobenia sa naliehavým potrebám

Ako jasne dokazuje ruská vojenská agresia voči Ukrajine, bezpečnosť Únie a jej schopnosť účinne podporovať svojich partnerov závisia od jej schopnosti rýchlo zmobilizovať obranné vybavenie. Keďže je pravdepodobné, že úroveň ohrozenia zostane v dohľadnej budúcnosti vysoká, EDTIB musí byť schopná dodať to, čo je potrebné, v správnych množstvách, na správnych miestach a v správnom čase. Na dosiahnutie tohto cieľa sa musí zmeniť paradigma tejto základne tak, aby dokázala podstúpiť väčšie riziká, a tak lepšie reagovať na potreby všetkých členských štátov.

Mobilizácia EDTIB by sa mala uskutočniť s cieľom zvýšiť odolnosť a bezpečnosť dodávok v celej Európe, pričom sa v plnej miere zohľadnia osobitné potreby tých členských štátov, ktoré sú objektívne najviac vystavené riziku naplnenia konvenčných vojenských hrozieb. To si zároveň vyžaduje aj vyriešiť úzke miesta brániace rýchlemu, efektívnemu a nerušenému pohybu obranného vybavenia a spôsobilostí prostredníctvom ďalších investícií do vojenskej mobility.

EÚ bude túto zmenu zmysľovania sprevádzať a prispievať k znižovaniu rizika pri úsilí obranného priemyslu zvýšiť svoju pripravenosť podporou zvyšovania výrobných kapacít v EÚ v oblastiach, ktoré spoločne určili členské štáty a Komisia, pričom osobitný dôraz sa bude klásť na MSP a malé spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou. Na tento účel **Komisia navrhuje rozšíriť intervenčnú logiku programu ASAP** nad rámec munície a riadených striel typu zem-zem, aby EÚ mohla urýchliť produktívne investície do EDTIB v prípade výrobkov, ktoré sú najpotrebnejšie. Finančná podpora EÚ by mala zabezpečiť zvýšený objem výroby príslušného obranného vybavenia, pomôcť skrátiť realizačnú lehotu a riešiť potenciálne úzke miesta a faktory, ktoré by mohli oddialiť alebo sťažiť ich dodávky a výrobu. Pokiaľ je to možné, takáto finančná podpora by mala podnecovať aj cezhraničné priemyselné partnerstvá a spoluprácu príslušných spoločností v rámci spoločného priemyselného úsilia, a to pri plnom dodržiavaní príslušných finančných pravidiel a pravidiel hospodárskej súťaže.

Podpora zvyšovania výrobných kapacít si však vyžaduje aj riešiť priemyselné dôsledky postupného znižovania dopytu po tom, ako sa naplní prudký nárast dopytu. K bezpečnosti občanov Únie by prispelo, ak by sa ihneď začalo investovať do rozvoja **neustále aktívnych zariadení a do možnej reprofilácie civilných výrobných liniek**, pričom by sa zachovala flexibilita výrobných kapacít EDTIB i jej celková konkurencieschopnosť.

Komisia prostredníctvom EDIP prispeje k budovaniu neustále aktívnych záložných priemyselných kapacít, ktoré umožnia dosiahnuť potrebnú flexibilitu zameranú na zvyšovanie výroby v reakcii na naliehavý nárast dopytu. Bolo by to vhodné najmä v prípadoch, keď členské štáty zistili kritické nedostatky v oblasti dodávok.

Bude možné zabezpečiť financovanie napríklad strojových zariadení a príslušných personálnych nákladov s cieľom zabezpečiť, aby v prípade závažnej krízy mohla EDTIB masovo vyrábať to, čo je potrebné v krátkom čase, a to zlepšením dostupnosti výrobných kapacít a zároveň modernizáciou výrobných technológií tam, kde je to možné. Tým sa zabezpečí, aby v prípade potreby mohlo dôjsť k okamžitému zvýšeniu.

Komisia spolu s členskými štátmi preskúma aj opatrenia na rýchlu mobilizáciu výrobných liniek z civilného odvetvia na účely výroby v oblasti obrany a s cieľom zabezpečiť, aby v prípade takýchto scenárov bola k dispozícii požadovaná kvalifikovaná pracovná sila (napr. príprava personálu z hľadiska bezpečnostnej previerky a odbornej prípravy). Tieto účinné a praktické riešenia umožnia, aby bola výroba EDTIB pripravená okamžite sa prispôsobiť kolísaniu dopytu v členských štátoch.

Rámček 3. Argumenty v prospech väčšej reakcienschopnosti: ako dosiahnuť masovú výrobu dronov dôležitých pre obranu v kontexte prebiehajúceho úsilia o využitie ich potenciálu

Bezpilotné systémy zohrávajú rozhodujúcu úlohu vo vzdušných, námorných a pozemných oblastiach vojnového diania na Ukrajine, pričom sa vo veľkej miere využívajú na prieskum a spravodajstvo, palebnú podporu, ako aj ako efektory. Odhaduje sa, že Ukrajina na bojisku využíva až 10 000 leteckých dronov mesačne, pričom každý mesiac vyprodukuje 40 000 nových dronov.

Väčšinou ide o nízkonákladové spotrebné zariadenia, často reprofilované komerčné civilné drony, ktoré sú však schopné zničiť oveľa nákladnejšie ciele. Hoci nespochybňujú používanie širokej škály vojenských bezpilotných lietadiel určených na špeciálne účely, osvedčili sa ako značný taktický a strategický prínos.

Zatiaľ čo sa vďaka EDF a jeho predchodcom od roku 2017 finančne podporujú výskumno-vývojové akcie v oblasti obrany v súvislosti s bezpilotnými systémami, za kľúčový prvok obrannej pripravenosti EÚ v kontexte vysoko intenzívnych konfliktov možno označiť rozvoj kapacít na rýchle zvýšenie a dosiahnutie masovej výroby takýchto zariadení. To by mohlo byť predmetom akcií v rámci budúceho EDIP, pričom by sa mali identifikovať a odstrániť akékoľvek kritické závislosti alebo úzke miesta. Podpora spoločného obstarávania dronov alebo systémom pre boj proti bezpilotným leteckým systémom je možná aj v rámci EDIRPA.

Medzi prioritné potreby Ukrajiny patria aj bezpilotné letecké systémy, ktoré by mohli byť potenciálne podporované z Európskeho mierového nástroja v koordinácii s úsilím vykonávaným v kontexte koalícií pre spôsobilosti kontaktnej skupiny pre obranu Ukrajiny.

Komisia 29. novembra 2022 prijala **európsku stratégiu v oblasti dronov 2.0**, v kontexte ktorej sa vykonáva niekoľko hlavných akcií. Nad rámec financovania príslušných akcií v oblasti výskumu a vývoja v rámci programu Horizont Európa a EDF sa začali aj ďalšie akcie: po prvé, koordinované výzvy na predkladanie návrhov, v ktorých sa kombinuje financovanie z nástrojov EÚ a úvery Európskej investičnej banky (EIB) na podporu nového hlavného projektu v oblasti „bepilotných technológií“; po druhé, vypracovanie strategického plánu pre bezpilotné technológie s cieľom určiť prioritné oblasti na podporu výskumu a inovácií, zníženie existujúcich strategických

závislostí a zabránenie vzniku nových závislostí, alebo zriadenie siete EÚ pre centrá testovania bezpilotných lietadiel v oblasti civilnej obrany s cieľom uľahčiť výmenu informácií medzi civilným a obranným sektorom.

V snahe ešte viac podporiť všestrannosť EDTIB Komisia v rámci navrhovaného EDIP navrhuje vytvoriť **Fond na urýchlenie transformácie dodávateľského reťazca v sektore obrany (FAST)**. Cieľom tohto fondu bude **uľahčiť prístup k dlhovému a/alebo kapitálovému financovaniu pre MSP a malé spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou**, ktoré sa zaoberajú industrializáciou obranných technológií a/alebo výrobou výrobkov obranného priemyslu alebo ktoré majú bezprostredné plány začať sa venovať takýmto činnostiam. FAST by mohol pomôcť znásobiť rozpočtové prostriedky pridelené na iniciatívu EDIP vo forme úverov alebo kapitálových investícií.

Mobilizáciou dodatočných verejných a súkromných investícií na podporu EDTIB tak FAST posilní odolnosť hodnotových reťazcov obranného priemyslu Únie. Táto iniciatíva by mala prispieť aj k podpore rozvoja ekosystému investorov zameraného na rastové fázy, pričom by sa investovalo do kritických dodávateľov v oblasti obrany a do podpory expanzie inovačných spoločností pôsobiacich v oblasti obrany.

3.2. Snaha o dosiahnutie technologického prvenstva v oblasti obrany

Pri zabezpečovaní schopnosti EÚ reagovať z hľadiska výroby na naliehavé bezpečnostné výzvy je rovnako dôležité, aby Európa naďalej bola na čele inovácií. Trvalé úsilie v oblasti výskumu a vývoja je viac než kedykoľvek predtým potrebné na to, aby sa v dlhodobom horizonte zachovávala konkurencieschopnosť EDTIB, najmä pokiaľ ide o jej schopnosť v plnej miere využívať potenciál excelentnosti jej vedcov, inžinierov a inovátorov. V krátkodobom horizonte by dosiahnutie prelomových technologických objavov podporilo aj snahy o riešenie súčasných výziev vrátane prebiehajúcej vojny na Ukrajine.

3.2.1. Podpora inovácií a dosiahnutie potenciálu MSP v oblasti obrany

Podnecovaním a podporou štruktúrovanejšej a systematickejšej spolupráce v celej EÚ pripravil EDF pôdu pre inovačnejšiu EDTIB a prispel k otvoreniu a europeizácii dodávateľských reťazcov. Treba však ďalej zvyšovať mieru ambícií EÚ v oblasti účinnej podpory inovácií v sektore obrany a vznik nových aktérov v dodávateľských reťazcoch v oblasti obrany. Toto odvetvie musí v plnej miere využiť rýchlejšie inovačné cykly civilného sektora, pokiaľ ide o technológie s potenciálom dvojakého použitia, aby si udržalo svoju konkurencieschopnosť a zabezpečilo konkurenčnú výhodu armády na bojisku.

V záujme zachovania konkurencieschopnosti sa kapacita a autonómia v oblasti vývoja inovačných výrobkov obranného priemyslu musia vedieť oprieť aj o podporu výskumu nadčasových obranných spôsobilostí, a to aj v oblasti prelomových technológií. Tieto opatrenia môžu mať zásadný transformačný vplyv na ozbrojené sily členských štátov a poskytnúť im kritickú operačnú výhodu. Na tento účel sa EÚ musí snažiť ponúknuť inovačným podnikom – najmä startupom, MSP, malým spoločnostiam so strednou trhovou kapitalizáciou a výskumno-technologickým organizáciám – **flexibilnejšie, rýchlejšie a jednoduchšie cykly financovania a uľahčiť ich lepšie prepojenie s vojenskými koncovými používateľmi a investormi.**

V tejto súvislosti sa v rámci programu EÚ pre inovácie v oblasti obrany (EUDIS) vytvoreného v rámci EDF s rozpočtom 2 miliardy EUR²⁵ v rámci tohto VFR navrhnu služby na podporu inovácií pre jednotlivé subjekty, a to aj prostredníctvom nadväzovania kontaktov s investormi, partnermi a koncovými používateľmi, a posilní sa podpora testovania a validácie inovačných produktov a technológií. Cieľom bude znížiť mieru byrokracie, najmä pre MSP a malé spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou, a to napríklad preskúmaním zavedenia **výziev na neustálu produkčnú pripravenosť** („ever-warm“) a, ak je to relevantné, preskúmaním spôsobov podpory transferu sľubných technológií z civilnej sféry do sektoru obrany.

Nepretržitá a intenzívna spolupráca medzi Európskou komisiou (EUDIS) a EDA (Centrum pre inovácie v oblasti obrany – HEDI) umožňuje inovátorom v oblasti obrany v plnej miere využívať prispôbosené podporné opatrenia EÚ vrátane usmernení týkajúcich sa požiadaviek na spôsobilosti vojenských koncových používateľov a príležitostí na pripojenie sa k európskym obranným komunitám. EUDIS v úzkej spolupráci s HEDI každoročne podporuje až 400 inovačných startupov a MSP s cieľom pomôcť im prekonať tradičné prekážky vstupu na trh.

Útvary Komisie budú po konzultácii s EDA (HEDI) podporovať podujatia známe ako „hackatóny“, na ktorých sa zídu mladí inžinieri a startupy a v rámci ktorých budú súťažiť s cieľom nájsť najlepšie riešenie konkrétnych problémov na bojisku – počnúc výzvami, s ktorými sa ukrajinské ozbrojené sily stretávajú v teréne. V snahe ešte viac podporovať ukrajinskú obrannú technologickú a priemyselnú základňu bude **Úrad pre inovácie EÚ v Kyjeve** pôsobiť ako most medzi startupmi a inovátormi EÚ a ukrajinským priemyslom a ozbrojenými silami. Pomôže pri prenose prelomových technologických riešení, ktoré môžu mať vplyv priamo na bojisku.

Rámček 4. V hľadáčku úsilia EÚ zameraného na podporu obranného priemyslu sú už teraz MSP.

MSP ako agilní aktéri zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu ako poskytovatelia prelomových technológií a inovácií v obrannom spoločenstve. Komisia preto prijala opatrenia na podporu aktívnejšieho prínosu MSP k výskumu a vývoju v oblasti obrany EÚ, a to najmä poskytovaním **osobitných výziev z EDF zameraných na MSP** a zároveň podnecovaním ich účasti na všetkých ostatných projektoch. Jedným z kritérií na vyhodnotenie návrhov v rámci programu EDF je cezhraničná spolupráca s účasťou MSP, pričom sa uplatňujú finančné bonusy založené na úrovni zapojenia MSP do akcií zameraných na rozvoj.

Na základe výziev na predkladanie návrhov EDF v rokoch 2021 a 2022 bolo 511 malým a stredným podnikom pridelených 354 miliónov EUR, čo predstavuje 40 % účastníkov a 20 % finančných prostriedkov. Vo výzvach na predkladanie návrhov v rámci EDF na rok 2023 predstavovala účasť MSP približne 50 % celkového počtu subjektov, pričom MSP žiadali o 30 % celkovej požadovanej sumy grantu. **Odhaduje sa, že v rokoch 2023 – 2027 by mal EDF financovať MSP sumou až 840 miliónov EUR.**

V roku 2022 vyčlenil EDF 224 miliónov EUR na podporu inovácií v oblasti obrany a MSP v rámci EUDIS vrátane osobitných činností, ako sú technologické výzvy. V snahe podporovať MSP počas celého ich rastového cyklu sa ďalej rozvíjajú a vykonávajú opatrenia EUDIS. V januári 2024 sa dosiahol významný míľnik, keď sa

²⁵ Rozpočet vo výške 1,46 miliardy EUR pochádza z EDF a 500 miliónov EUR z iných verejných a súkromných zdrojov.

zaviedol **kapitálového nástroja v oblasti obrany**, ktorý má spolu s Európskym investičným fondom, ktorý je súčasťou skupiny EIB, **investovať až 500 miliónov EUR do spoločných MSP v oblasti obrany s cieľom podporiť ich rast**. Očakáva sa, že v roku 2024 sa spustí akceleračný projektov v oblasti obrany a že sa zorganizujú činnosti nadväzovania kontaktov s investormi.

3.2.2. *Ako pomôcť projektom EDF, aby sa dostali z fázy výskumu a vývoja do reality*

S viac než 1 miliardou EUR ročne v rokoch 2021 – 2027 je EDF už teraz významným nástrojom na posilnenie spolupráce v oblasti obranného priemyslu a na stimuláciu cezhraničného výskumu a vývoja v oblasti obrany, čím prispieva k väčšiemu počtu európskych hodnotových reťazcov obranného priemyslu²⁶.

Po fáze výskumu a počiatočného vývoja sa však spolupráca dostáva vo fáze komercializácie prototypov, kde má byť požadovaná úroveň zapojenia členských štátov výrazne vyššia, do akéhosi vákua.

Rozdielne prevádzkové požiadavky a vnútroštátne priemyselné politiky by navyše mohli viesť k tomu, že spoločnosti pôsobiace v oblasti obrany sa rozhodnú spoluprácu ukončiť, keď sa opatrenia z EDF prestanú realizovať. Aby sa zabránilo takémuto vývoju, kooperatívne akcie v oblasti obrany, ktoré spočiatku podporoval EDF a ktoré sa dostali do fázy výroby prototypu na základe spoločných harmonizovaných funkčných požiadaviek, si môžu vyžadovať **trvalú podporu v záujme komercializácie**.

Pre maximalizáciu využívania projektov pochádzajúcich z EDF budú mať zásadný význam štruktúry európskeho zbrojného programu a rozšírenie logiky EDIRPA. EDIP navyše poskytne **návratné granty na osobitné akcie** spojené s výrobou a komercializáciou prototypov – najmä tých, ktoré pochádzajú z EDF.

Úspešné preklopenie tohoto vákua v komercializácii po fáze výskumu a vývoja projektov spolupráce si zároveň vyžaduje, aby sa zúčastnené členské štáty po dosiahnutí fázy vytvorenia prototypu dohodli na podmienkach vývozu spoločne vyvíjaných výrobkov. Vzhľadom na prebiehajúce preskúmanie spoločnej pozície EÚ 2008/944/SZBP o kontrole vývozu zbraní Komisia spolu s vysokým predstaviteľom opätovne vyzýva²⁷ členské štáty, aby preskúmali spôsoby zefektívnenia a ďalšieho postupného zblížovania svojich postupov kontroly vývozu zbraní, najmä pokiaľ ide o spoločne vyvíjané obranné spôsobilosti. Na ten istý účel by si členské štáty mali vymieňať aj najlepšie postupy týkajúce sa pravidiel kontroly vývozu súvisiacich so spoločne vyvíjanými spôsobilosťami.

Komisia navyše prijme opatrenia na uľahčenie transferov výrobkov obranného priemyslu v EÚ v rámci projektov financovaných z prostriedkov EÚ a bude sa snažiť zjednodušiť riadenie podmienok a postupov udeľovania licencií týkajúcich sa transferu, a to najmä doplnením doložiek o transferoch do príslušnej vzorovej dohody o grante s cieľom obmedziť mieru využívania osvedčení koncových používateľov.

²⁶ Za tri roky bolo spustených viac než 145 projektov s účasťou 2 618 účastníkov, pričom tieto projekty tvoria základ ekosystému obranného priemyslu EÚ, ktorý je v súčasnosti orientovaný na širokú škálu špičkových obranných spôsobilostí a technológií. Do projektov spolupráce sa zapojili výskumné organizácie (609 účastníkov); MSP (826 účastníkov); väčšie subjekty (1 113 účastníkov), verejné orgány (456 účastníkov) a inštitúcie vysokoškolského vzdelávania (230 účastníkov), ktoré spolu tvoria EDTIB budúcnosti.

²⁷ Oznámenie o príspevku Komisie k európskej obrane [COM(2022) 60 final].

Správne a účinné vykonávanie smernice 2009/43/ES v súčasnosti komplikujú viaceré aspekty, ktoré bránia tomu, aby sa na trhu v oblasti obrany v plnej miere využívali príslušné výhody. V snahe lepšie analyzovať existujúce výzvy, ktoré v súčasnosti bránia účinnému vykonávaniu tejto smernice, Komisia vykoná **hodnotenie smernice do konca roka 2025**.

3.3. Zaisťovanie bezpečnosti dodávok na úrovni EÚ

Predpokladom pripravenosti a konkurencieschopnosti EDTIB je odolnosť.

EÚ už vypracovala nástroje a rámce na zvýšenie priemyselnej pripravenosti a odolnosti, ktoré majú pomôcť riešiť budúce krízové situácie, a to aj v rámci EDA²⁸. Takéto opatrenia na podporu EDTIB však buď nie sú k dispozícii, alebo ich členské štáty uplatňujú len v obmedzenej miere. **Preto sa zavedie celounijný režim bezpečnosti dodávok**, ktorý zaručí väčšiu odolnosť a pre EDTIB a dodávateľské reťazce EÚ v oblasti obrany zároveň ponúkne konkurenčnú výhodu. Ak by sa zaisťovala úroveň bezpečnosti dodávok, ktorú externí konkurenti nedokážu ponúknuť, dosiahlo by sa to, že dodávateľské reťazce EÚ v oblasti obrany by mohli využívať extra úroveň dôvery členských štátov.

3.3.1. *Väčšia bezpečnosť dodávok s cieľom maximalizovať obranný potenciál vnútorného trhu*

V rámci EDIP Komisia navrhuje vytvoriť modulárny a postupný **režim bezpečnosti dodávok EÚ**, ktorého cieľom by bolo posilniť solidaritu a účinnosť v reakcii na napätie v dodávateľských reťazcoch alebo na bezpečnostné krízy a umožniť včasnú identifikáciu potenciálnych úzkych miest. Na riešenie dvoch druhov kríz sa navrhujú rôzne súbory opatrení:

- Krízy dodávok, keď nedostatok civilných komponentov, komponentov s dvojakým použitím alebo surovín **vážne ohrozuje včasnú dostupnosť a dodávky výrobkov obranného priemyslu**. V tomto prípade po tom, ako Rada aktivuje „krízový stav“, sa vďaka súboru nástrojov zabezpečia dodávky dotknutých komponentov a/alebo surovín pre dodávateľské reťazce v oblasti obrany, a to, ak je to potrebné a odôvodnené všeobecným verejným záujmom, na základe prioritizácie týchto dodávok pred niektorými alebo všetkými civilnými dodávkami (**prioritné objednávky**).
- **Krízy dodávok**, ktoré priamo súvisia s existenciou **bezpečnostnej krízy** v Únii alebo jej susedstve. V snahe zvládať takéto situácie by Rada mala mať možnosť aktivovať **druhú, vyššiu úroveň krízového stavu, aby mohla využiť opatrenia potrebné a primerané na vyriešenie krízy** (väčšinou so zameraním na dodávky výrobkov osobitne určených na vojenské použitie).

S cieľom podporiť účinné, efektívne a primerané využívanie tohto dvojvrstvového krízového rámca Komisia navrhuje **identifikovať a monitorovať výrobky kritické pre určité dodávateľské reťazce v oblasti obrany**, ktoré sa majú identifikovať spolu s členskými štátmi v rámci Rady pre pripravenosť obranného priemyslu.

Vychádzajúc z rámca, ktorý je v súčasnosti k dispozícii v iných odvetviach, a z kľúčových strategických činností EDA budú táto identifikácia a monitorovanie vychádzať predovšetkým z verejne dostupných informácií a len v prípade potreby z údajov, ktoré poskytnú podniky (s výhradou národných bezpečnostných záruk členských štátov).

²⁸ Členské štáty EÚ napríklad v roku 2013 prijali rámcovú dohodu o bezpečnosti dodávok. Tento rámec sa mal vykonávať prostredníctvom zavedenia kódexov správania alebo vykonávacích dojednaní, pričom v roku 2014 riadiaci výbor EDA prijal kódex správania pre oblasť prioritizácie.

3.3.2. Umožnenie strategického vytvárania zásob a znižovanie príslušného rizika

V snahe ešte viac znížiť riziko ohrozujúce bezpečnosť dodávok EDTIB bude Komisia ako dlhodobý cieľ uvažovať o **financovaní tvorby strategických zásob odvetvia týkajúcich sa základných komponentov**, ako sú elektronické komponenty a suroviny, ktoré sa všeobecne používajú v obranných systémoch²⁹. Vytvorenie takýchto zásob by umožnilo znížiť náklady v prípade veľkých objednávok a umožnilo by obmedziť cenovú infláciu vyplývajúcu z prudkého nárastu dopytu počas krízy.

Komisia v rámci EDIP navrhuje **predbežný pilotný test malého rozsahu**, ktorý umožní podporovať tvorbu strategických zásob. Takýto systém bude doplnením mechanizmu prioritizácie v krízových obdobiach, čím sa zabezpečí, aby sa tento mechanizmus využíval naozaj len ako posledná možnosť. V tejto súvislosti by sa mohla zväziť aj prebiehajúca práca na opatreniach v oblasti odolnosti a pripravenosti v rámci akčného plánu vojenskej mobility 2.0, a to aj prostredníctvom existujúcich projektov PESCO v oblasti vojenskej mobility a siete logistických centier.

3.3.3. Okamžitá identifikácia a riešenie najstrategickejších závislostí

Nadmerná závislosť od technológií, ktoré sú kritické pre sektor obrany, bráni ozbrojeným silám členských štátov v ich slobode konať, čo môže mať z dôvodu súvisiacich obmedzení negatívny vplyv na konkurencieschopnosť EDTIB.

Komisia už zriadila **Monitorovacie stredisko EÚ pre kritické technológie**³⁰, ktorého cieľom je identifikovať závislosti a vypracovať technologické plány na ich zmiernenie. Jeho prvá utajovaná správa bola práve doručená členským štátom. Rozšírenie monitorovacieho strediska umožní rýchlejšiu identifikáciu závislostí, monitorovanie dodávateľských reťazcov a vytvorí prehľad o kritických aspektoch. Do dnešného dňa sa začalo pracovať na technológiách súvisiacich s podskupinou elektrických, elektronických a elektromechanických (EEE) polovodičových komponentov a autonómnych systémov.

Zároveň sa bude vyvíjať úsilie o vzájomné obohacovanie medzi pracovnými programami iných nástrojov Únie, ako je EDF a iniciatíva Čipy pre Európu, s cieľom zmierniť zistené závislosti a zabezpečiť, aby EDTIB mala k dispozícii podporné technológie a produkty obranného priemyslu, ako sú dôveryhodné čipy, čím sa podporí jej pripravenosť.

Komisia zároveň podporuje členské štáty EÚ – najmä ich regionálne a miestne orgány – prostredníctvom Nástroja technickej podpory³¹, ktorý poskytuje prispôbenú technickú podporu pri navrhovaní a vykonávaní reforiem zameraných na podporu hospodárskej a technologickej bezpečnosti, konkurencieschopnosti a posilnenie odolnosti dodávateľských reťazcov v členských štátoch.

Ďalší postup:

V snahe zabezpečiť dostupnosť založenú na reakcieschopnejšej EDTIB vo všetkých časových horizontoch Komisia:

²⁹ V tejto súvislosti Komisia zväzuje možnosť využívať nástroje vyvinuté v rámci aktu o kritických surovinách [COM(2023) 160].

³⁰ Plán pre kritické bezpečnostné a obranné technológie, Štrasburg, 15.2.2022 [COM(2022) 61 final].

³¹ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_sk

- navrhuje **rozšíriť v rámci EDIP intervenčnú logiku ASAP** nad rámec munície a riadených striel a doplniť ju o rozvoj **neustále aktívnych zariadení** a možnú **reprofiláciu civilných výrobných liniek**;
- spolu s vysokým predstaviteľom a členskými štátmi vypracuje návrh politiky na **podporu výroby dronov** v EÚ alebo prípadne spoločne s Ukrajinou prostredníctvom mobilizácie príslušných nástrojov;
- navrhuje, aby sa v rámci EDIP vytvoril **Fond na urýchlenie transformácie dodávateľského reťazca v sektore obrany (FAST)**. Tento nový nástroj bude prostredníctvom dlhového a/alebo kapitálového financovania podporovať MSP
- a poskytovať **trvalú podporu industrializácie** kooperatívnych akcií v oblasti obrany, ktoré boli pôvodne podporované z EDF, a to prostredníctvom návratných grantov v rámci EDIP.
- Nástroj navrhuje vytvoriť modulárny a postupný **režim bezpečnosti dodávok EÚ**, ktorého cieľom by bolo posilniť solidaritu a účinnosť v reakcii na napätie v dodávateľských reťazcoch alebo na bezpečnostné krízy a umožniť včasnú identifikáciu potenciálnych úzkych miest.

Európska únia:

- otvorí **Úrad pre inovácie v Kyjeve** s cieľom zabezpečiť nadväzovanie kontaktov medzi startupmi a inovátormi Únie a ukrajinským priemyslom a ozbrojenými silami.

4. FINANCOVANIE AMBÍCIÍ ÚNIE V OBLASTI PRIPRAVENOSTI OBRANNÉHO PRIEMYSLU

Na to, aby táto stratégia uspela pri dosahovaní cieľa realizovať novú ambíciu v oblasti pripravenosti obranného priemyslu na úrovni EÚ, by ju malo sprevádzať výrazné zvýšenie finančných prostriedkov úmerné výzve, ktorej čelíme.

Návrh nariadenia o zriadení EDIP spolu s touto stratégiou zahŕňa **rozpočet vo výške 1,5 miliardy EUR** na investície do pripravenosti obranného priemyslu EDTIB.

Túto oblasť by mali doplniť dodatočné sumy na rozvoj ukrajinskej DTIB a jej užšiu integráciu s EDTIB a trhom Únie s obranným vybavením. Bezprostredné obranné potreby Ukrajiny si zároveň vyžadujú dodatočné financovanie obstarávania vojenského materiálu na podporu uplatňovania jej práva na sebaobranu. Ak by Rada prijala rozhodnutie SZBP podľa článku 29 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) na návrh vysokého predstaviteľa previesť do Únie mimoriadne hotovostné zostatky centrálnych depozitárov cenných papierov vyplývajúce z neočakávaných a mimoriadnych príjmov z imobilizovaných štátnych aktív Ruska, takáto dodatočná podpora by sa v súlade s cieľmi SZBP Únie mohla čerpať z takýchto príjmov. Ak by tieto dodatočné zdroje boli k dispozícii, mohli by potenciálne zvýšiť finančnú kapacitu Európskeho mierového nástroja na obstarávanie vojenského vybavenia na podporu Ukrajiny alebo akéhokoľvek iného nástroja Únie. **Povedané inak, znamenalo by to využitie neočakávaných ziskov zo zmrazených ruských aktív na spoločný nákup vojenského vybavenia pre Ukrajinu.**

Keď to bezprostredné potreby Ukrajiny v oblasti obrany umožnia, určité sumy by sa mohli čerpať aj z takýchto mimoriadnych hotovostných zostatkov na účely strednodobého a dlhodobého rozvoja ukrajinskej DTIB, pričom sa využijú ustanovenia uvedené v návrhu nariadenia, ktorým sa zriaďuje EDIP, ako aj všeobecné rozpočtové potreby Ukrajiny na obnovu a rekonštrukciu.

Vzhľadom na rozsah úsilia potrebného na zabezpečenie pripravenosti obranného priemyslu v celej Únii sa tento rozpočet musí v obmedzenom rozsahu považovať za most k budúcu viacročnému finančnému rámcu. Vzhľadom na to, že bezpečnostné výzvy, ktorým Európa čelí, budú pravdepodobne pretrvávať, je dôležité, aby **budúci VFR zahŕňal ambiciózne finančné krytie na obranu** s príslušnými rozpočtami pre nástupcov EDF a EDIP na obdobie od roku 2028.

Táto stratégia si vyžaduje obnovenie ambícií v súčasnom VFR prostredníctvom EDIP a posilnenie rozpočtu na podporu obranného priemyslu pre budúci VFR. Vzhľadom na zmenu bezpečnostnej paradigmy vyplývajúcu z prudkého nárastu regionálnych a globálnych hrozieb, ktoré predstavujú potenciálne existenčné bezpečnostné výzvy pre Úniu a jej členské štáty, a vzhľadom na skutočnosť, že budúci VFR sa začne až v roku 2028, je však potrebné začať diskusiu o kvantifikácii finančných potrieb EÚ v oblasti pripravenosti obranného priemyslu, ktorá by zodpovedala tejto zmene bezpečnostnej paradigmy, a o tom, ako zabezpečiť takéto primerané financovanie. V tejto súvislosti je potrebné spoločné preskúmanie s členskými štátmi v krátkom časovom horizonte s cieľom posúdiť potreby a možnosti podpory prostredníctvom dostupných nástrojov, ako sú finančne posilnené EDIP a EPF, rozsiahle spoločné obstarávanie v oblasti obrany pre Ukrajinu a členské štáty, masívne a rýchlejšie priemyselné rozširovanie obrannej priemyselnej základne EÚ a spustenie hlavných obranných projektov na ochranu neobmedzeného prístupu EÚ do sporných oblastí.

5. PRESADZOVANIE KULTÚRY OBRANNEJ PRIPRAVENOSTI, A TO AJ VO VŠETKÝCH POLITIKÁCH EÚ

Európsky obranný priemysel významne prispieva k odolnosti, bezpečnosti a sociálnej udržateľnosti. Bez mieru na kontinente nebude existovať hospodárska prosperita, takže v tejto súvislosti treba v regulačnom prostredí a politikách Únie v plnej miere uznať úlohu EDTIB. EDTIB tvorí aj jednotný a kritický ekosystém v leteckom, kozmickom a obrannom priemysle, ktorého kľúčoví aktéri prispievajú aj k technológiám, ktoré sú ústredným prvkom zelenej transformácie.

Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby EDTIB mala takú úroveň prístupu k financiám, ktorá zodpovedá úrovni potrebných investícií, funguje v primeranom regulačnom prostredí a je dostatočne atraktívna pre mladé generácie a najtalentovanejšie osoby.

5.1. Uľahčenie prístupu k financovaniu

Vzhľadom na naliehavú potrebu zvýšiť investície do tohto ekosystému je nevyhnutným predpokladom zabezpečenie dostatočného prístupu k financovaniu a zvýšenie verejných investícií do sektoru obrany EÚ. Preto je nevyhnutné zapojiť finančný sektor. Na dosiahnutie tohto cieľa budú Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry v relevantných prípadoch spolupracovať s členskými štátmi, priemyslom a finančným sektorom s cieľom zlepšiť prístup EDTIB k súkromným aj verejným financiám.

5.1.1. Prístup k súkromnému financovaniu

EDTIB čelí pretrvávajúcim prekážkam v prístupe k financovaniu, s to najmä k súkromným financiam. Podľa nedávnej štúdie Komisie³² čelia MSP pôsobiace v sektore obrany v porovnaní so spoločnosťami pôsobiacimi v iných odvetviach väčším prekážkam v prístupe k financovaniu. V rokoch 2021 – 2022 sa dve tretiny spoločností, s ktorými sa konzultovalo, rozhodli nevyužiť možnosti kapitálového financovania a takmer 50 % sa rozhodlo nežiadať o dlhové financovanie, čo je za rovnaké obdobie zásadný rozdiel oproti priemeru na úrovni 6,6 % MSP v EÚ.

V snahe zlepšiť prístup tohto odvetvia k financovaniu Komisia a EDA spolu s členskými štátmi vyvinú iniciatívu s cieľom osloviť banky a investorov v rámci **dialógu na vysokej úrovni**, aby sa diskutovalo o ich intenzívnejšej účasti, identifikovali problematické oblasti a našli spôsoby, ako stimulovať zapojenie súkromného sektora do podpory investícií do obrany.

Zdá sa, že ochota finančných aktérov spolupracovať s obranným priemyslom je ovplyvnená osobitosťami obranného trhu (vrátane zložitosti obstarávania alebo ťažkostí pri posudzovaní presných dôsledkov existujúcich medzinárodných dohovorov o zbrojení) alebo predpokladmi, ktoré sa týkajú environmentálnych a sociálnych faktorov a faktorov správy a riadenia (ESG).

Podľa rámca EÚ pre udržateľné financovanie **žiadne pravidlo EÚ ani žiadne plánované pravidlo EÚ nebráni realizovať súkromné investície do obranného priemyslu**. Útvary Komisie, v relevantnom prípade spolu s orgánom ESMA, poskytnú usmernenia k uplatňovaniu rámca EÚ pre udržateľné financovanie v oblasti obrany. Komisia v úzkej spolupráci s EDA posilní dialóg medzi obranným a finančným sektorom a prispeje k podpore priemyslu v rámci zvyšovania transparentnosti. Komisia sa bude usilovať aj o lepšie uznanie zvrchovanosti, odolnosti a bezpečnosti EÚ, a to najmä v rámci EÚ pre udržateľné financovanie. Jedným z príkladov platformy, kde by sa takéto vzájomné porozumenie a dôvera mohli ďalej rozvíjať, je sieť vládnych expertov na ESG, ktorú riadi EDA. Toto fórum by malo predovšetkým posilniť prepojenie medzi ministerstvami obrany členských štátov a finančným sektorom.

Vďaka tomu by sa mohli realizovať konkrétne opatrenia na zmiernenie súčasných výziev obranného priemyslu týkajúcich sa prístupu k financovaniu, keďže synergie medzi inštitucionálnymi aktérmi a aktérmi zo súkromnej sféry na kapitálových trhoch boli v tejto súvislosti označené za kritické.

Rámček 5: Obranný priemysel a rámec EÚ pre udržateľné financovanie

Obranný priemysel Únie významne prispieva k odolnosti a bezpečnosti Únie, a teda aj k mieru a sociálnej udržateľnosti. V tejto súvislosti je **rámec EÚ pre udržateľné financovanie** plne v súlade s úsilím Únie o uľahčenie dostatočného prístupu európskeho obranného priemyslu k financiam a investíciám. **Nestanovujú sa v ňom žiadne obmedzenia financovania sektora obrany.**

Pravidlá EÚ týkajúce sa zverejňovania informácií o udržateľnosti a príslušných preferencií sa uplatňujú horizontálne vo všetkých odvetviach a neobsahujú vymedzenie žiadneho jedného odvetvia. Komisia doteraz nevydala žiadny druh „sociálnej taxonómie“ a ani tak neplánuje urobiť. S výnimkou zbraní, na ktoré sa vzťahujú zákazy podľa medzinárodných dohovorov podpísaných členskými štátmi – ktoré EÚ tým pádom považuje za nezlučiteľné

³² „Access to equity financing for European defence SMEs“ (Prístup ku kapitálovému financovaniu pre európske MSP v oblasti obrany) https://defence-industry-space.ec.europa.eu/study-results-access-equity-financing-european-defence-smes-2024-01-11_en.

so sociálnou udržateľnosťou –, **obranný priemysel zvyšuje udržateľnosť**, keďže prispieva k odolnosti, bezpečnosti a mieru.

Podobne aj skutočnosť, že konkrétne činnosti obranného priemyslu doteraz neboli zahrnuté do environmentálnej taxonómie EÚ, **nemá vplyv na environmentálne správanie obranného priemyslu, a preto by nemala mať vplyv na ich prístup k financovaniu.**

5.1.2. Plné využitie existujúcich horizontálnych finančných nástrojov EÚ

EDTIB už v zásade môže využívať existujúce finančné nástroje EÚ, ktoré sa implementujú prostredníctvom Programu InvestEU. Súčasnú úverovú politiku európskych finančných aktérov vykonávajúci Program InvestEU vrátane skupiny EIB a národných podporných bánk a inštitúcií, ako aj medzinárodných finančných inštitúcií však predstavujú **zásadnú prekážku pri zavádzaní takýchto finančných nástrojov** nad rámec potenciálneho financovania technológií s dvojakým použitím na podporu tohto sektora.

Dobрым príkladom je neschopnosť implementovať „fond na zvyšovanie výrobných kapacít“ ASAP. **Úprava ich úverových politík, najmä politiky skupiny EIB, je preto nevyhnutná a stáva sa hlavnou prioritou**, aby sa zabezpečilo, že sektor obrany **bude mať prístup k finančným nástrojom EÚ a bude ich môcť v plnej miere využívať**. Takáto úprava bude mať aj pozitívne kaskádové účinky, pretože bude významným pozitívnym signálom pre finančný trh a súkromné banky.

EÚ musí navyše maximalizovať príležitosti, ktoré ponúkajú synergie a komplementárnosť medzi finančnými nástrojmi a grantmi. Budúci VFR by sa mal v tejto súvislosti usilovať o ďalšiu optimalizáciu synergií medzi nástrojmi EÚ, ako sa uvádza v bielej knihe Komisie o možnostiach zvýšenia investícií do výskumu a vývoja v oblasti technológií s potenciálom dvojakého použitia³³. Keďže k tejto bielej knihe prebiehajú v súčasnosti verejné konzultácie, obsahom tejto stratégie nie sú dotknuté budúce opatrenia Komisie v tejto oblasti. V súčasnom usporiadaní je už možné, aby obrana v príslušných prípadoch využívala rýchlejšie inovačné cykly v súkromnom sektore a naopak, pričom treba mať na pamäti, že niektoré technológie používané v obranných platformách majú potenciál dvojakého použitia.

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry vyzývajú riadiace orgány skupiny EIB, a najmä radu EIB, aby **prispôsobili vylúčenia z úverových politík skupiny EIB súvisiace s obranou** v súlade s politickými prioritami EÚ a uplatniteľným právom. EIB by tak mohla podporovať výrobu vojenského vybavenia a všeobecnejšie európsky obranný priemysel, ako to nedávno požadoval aj Európsky parlament³⁴. Dohoda o spoločnom vymedzení pojmu „technológie s potenciálom dvojakého použitia“ medzi Komisiou a skupinou EIB, vychádzajúca zo strategickej európskej bezpečnostnej iniciatívy a kapitálového nástroja v oblasti obrany, by mohla prispieť k podpore spoločných investícií do technológií, produktov a infraštruktúry s potenciálom dvojakého použitia.

³³ Európska komisia, Biela kniha o možnostiach posilnenia podpory výskumu a vývoja v oblasti technológií s potenciálom dvojakého použitia, Brusel, 24.1.2024 [COM(2024) 27 final].

³⁴ Pozri uznesenie Európskeho parlamentu z 28. februára 2024 o finančnej činnosti Európskej investičnej banky – výročná správa za rok 2023 [2023/2229(INI)]. V správe sa konkrétne „vzýva EIB, aby posilnila svoju podporu strategickej európskej bezpečnostnej iniciatívy a európskeho obranného priemyslu vrátane MSP, najmä s cieľom prispieť k pokračujúcej podpore Ukrajiny; vyzýva EIB, aby zreformovala svoj zoznam oprávnenosti tak, aby munícia a vojenská technika, ktoré presahujú rámec položiek s dvojakým použitím, už neboli vylúčené z financovania EIB.“

Takýto krok – hoci vítaný – **by však nepostačoval**. EIB na základe mandátu vyplývajúceho z článku 309 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prispieva k vyváženému a vyrovnanému rozvoju vnútorného trhu v záujme Únie. Obranný priemysel je neoddeliteľnou súčasťou vnútorného trhu. V snahe uspokojiť finančné potreby odvetvia a umožniť úplnú mobilizáciu programov financovania EÚ vrátane programu InvestEU na podporu obrannej pripravenosti by **EIB mala prijať všetky potrebné kroky³⁵ na preskúmanie svojej úverovej politiky v tomto roku a na jej prispôsobenie súčasným politickým prioritám a objektívnym potrebám**. Verejní finanční aktéri členských štátov sa vyzývajú, aby sa správali podobne.

5.1.3. *Úplná integrácia obrany a bezpečnosti do príslušného financovania a programov Únie ako jedného zo strategických cieľov*

EDTIB by mala v plnej miere využívať finančné prostriedky Únie určené na technologický a priemyselný rozvoj, a to aj v rámci **fondov politiky súdržnosti**, najmä EFRR³⁶, ESF+³⁷ (napr. v oblasti zručností), Kohézneho fondu (napr. na dopravu) a programu **InvestEU** za predpokladu, že je to v súlade s cieľmi príslušného programu a politiky. Hoci obranný priemysel je už na základe týchto nástrojov oprávnený, členské štáty by mali zvážiť silnejšie nasmerovanie tých fondov EÚ, ktoré podliehajú zdieľanému riadeniu, do tohto odvetvia, ak sa tým podporí regionálny rozvoj a konkurencieschopnosť. Cieľom je prihliadnuť na jeho významnú úlohu – ide o prioritný sektor Únie a zároveň aj kľúčový faktor prispievajúci k stabilite a bezpečnosti Únie.

V tejto súvislosti Komisia zváži zahrnutie alebo zachovanie **obrannej pripravenosti, bezpečnosti a odolnosti ako výslovného strategického cieľa v rámci budúcich príslušných programov EÚ** s cieľom zabezpečiť, aby plne podporovali EDTIB a aby implementujúci partneri a sprostredkovatelia (v prípade nepriameho riadenia) nečelili pri dosahovaní týchto cieľov žiadnym prekážkam.

5.2. **Zabezpečenie fungovania EDTIB v primeranom regulačnom prostredí**

EDTIB by mala byť schopná fungovať v primeranom regulačnom prostredí. Na tento účel **treba aspekty obrany začleniť do jadra politík EÚ**. Čo najskôr by sa mali identifikovať a zmierniť možné negatívne vplyvy iniciatív Únie na EDTIB. Komisia preto **do svojich iniciatív začlení úvahy o pripravenosti obranného priemyslu**, a to na systematickejšom základe a všade, kde je to relevantné. Komisia bude navyše v spolupráci s vysokým predstaviteľom/vedúcim agentúry v týchto otázkach naďalej spolupracovať s členskými štátmi a EDTIB, pričom bude vychádzať z existujúcich iniciatív, ktoré EDA sprostredkovala v oblastiach, ako je nariadenie (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH)³⁸ a iniciatíva Jednotné európske nebo (SES).

Vyvíjajúca sa bezpečnostná situácia si takisto vyžaduje, aby Komisia zvážila skrátenie administratívnych realizačných lehôt a zároveň zabezpečila potrebnú úroveň správneho finančného riadenia. Revízia nariadenia o rozpočtových pravidlách v roku 2024 umožní Únii prijať za núdzových podmienok potrebné kroky na podporu pripravenosti obranného priemyslu.

³⁵ Napr. akékoľvek potrebné prípravné kroky, ako napríklad analýzy trhu.

³⁶ Európsky fond regionálneho rozvoja.

³⁷ Európsky sociálny fond plus.

³⁸ Vrátane pokračovania spolupráce s Európskou chemickou agentúrou.

5.3. Zatraktívnenie sektora obrany pre mladé generácie a najtalentovanejšie osoby

Investície do ľudí a ich zručností sú kľúčom k tomu, aby sme dokázali udržiavať krok s novými technológiami a aby sme do tohto odvetvia prilákali talenty a udržali ich tam. EÚ podporuje členské štáty a uľahčuje partnerstvá s cieľom spolupracovať na pochopení súčasných a budúcich potrieb v oblasti zručností v tomto odvetví (napr. prostredníctvom Európskeho paktu o zručnostiach).

Príčinou nedostatku pracovnej sily a požadovaných zručností v obrannom priemysle sú nedostatočné investície v minulých obdobiach do nových programov v oblasti obrany a nedostatočná atraktívnosť tohto odvetvia, ako aj obmedzená mobilita a starnutie pracovnej sily. Hoci pochopenie a zmiernenie negatívneho vnímania obranného priemyslu sú kľúčom k zatraktívneniu tohto odvetvia, a to aj pre rôznorodú pracovnú silu, potrebné sú aj ďalšie opatrenia zo strany všetkých zainteresovaných strán, aby mohli v plnej miere využívať potenciál ľudských zdrojov Únie vrátane prekonania rodových stereotypov. Na tento účel sa pripravovaný akčný plán Komisie na riešenie nedostatku pracovných síl a požadovaných zručností v EÚ zameria na odstránenie úzkych miest brániacich udržateľnému rastu, ku ktorým tento nedostatok prispel v mnohých odvetviach, čím sa umožní budúca dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ a zároveň sa zachovávajú kvalitné pracovné miesta a pracovná sila, ktorá disponuje správnymi zručnosťami.

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry popri zohľadňovaní aspektov obrany zároveň **preskúmajú opatrenia zamerané na zlepšenie mobility pracovnej sily a podporu vzdelávania súvisiaceho s obranou**, najmä prostredníctvom príležitostí, ktoré poskytujú programy EÚ v oblasti obranného priemyslu, a spolupráce medzi poskytovateľmi vzdelávania vrátane Európskej akadémie bezpečnosti a obrany.

5.4. Pomoc EDTIB v snahe prispieť k zelenej transformácii

V snahe prispieť k zelenej transformácii a posilniť svoju odolnosť a nákladovú efektívnosť musí EDTIB naďalej vynakladať úsilie o zvýšenie udržateľnosti svojej výroby a výrobkov, zníženie emisií uhlíka a zvýšenie miery obehovosti v súlade s politikami a ambíciami EÚ. V spoločnom oznámení o novom pohľade na súvis medzi klímou a bezpečnosťou sa uznáva význam obranného priemyslu pre úsilie ozbrojených síl členských štátov o adaptáciu na zmenu klímy a jej zmiernenie. Existujú aj ďalšie príležitosti na preskúmanie synergii a možných oblastí spolupráce medzi členskými štátmi, priemyslom a útvarmi EÚ, a to aj pokiaľ ide o inovácie, analytické činnosti a normalizáciu nových obnoviteľných zdrojov energie využívaných ozbrojenými zložkami, ako aj širším obchodným sektorom. K celkovej spoločenskej akceptácii sektora obrany by mohlo prispieť aj zabezpečenie jeho primeraného zviditeľnenia a uznania jeho úsilia o dosiahnutie environmentálnej udržateľnosti.

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry **budú pokračovať v podpore úsilia EDTIB zameraného na zelenú transformáciu**, napr. prostredníctvom opatrení navrhnutých v spoločnom oznámení o súvisi medzi klímou a bezpečnosťou vrátane ekologického obstarávania.

Ďalší postup:

V snahe začleniť európsku kultúru obrannej pripravenosti do jadra záujmu Komisia v spolupráci s vysokým predstaviteľom/vedúcim agentúry:

- vyzýva **riadiace orgány skupiny EIB, aby tento rok preskúmali úverové politiky skupiny EIB** a prispôsobili súčasné **vylúčenia súvisiace s obranou** v súlade s politickými prioritami EÚ a uplatniteľným právom;

- **posilní dialóg medzi sektorom obrany a finančným sektorom** a poskytne usmernenia k uplatňovaniu rámca EÚ pre udržateľné financovanie.

Komisia bude ďalej:

- **podnecovať zvýšenú podporu bezpečnosti, odolnosti a obrannej pripravenosti prostredníctvom únijných programov financovania.** Tento cieľ sa zohľadní aj pri príprave budúcich programov EÚ.

6. DOSIAHNUTIE PRIPRAVENOSTI A ODOLNOSTI PROSTREDNÍCTVOM PARTNERSTIEV

Ambícia EÚ urýchlene dosiahnuť obrannú pripravenosť by sa mala dosiahnuť aj prostredníctvom partnerstiev, a to najmä s Ukrajinou, ako aj prostredníctvom posilnenej spolupráce s NATO, strategickými partnermi a podobne zmýšľajúcimi partnermi – európskymi, transatlantickými i v ďalších krajinách – a inými medzinárodnými organizáciami.

6.1. Rozvoj čoraz užších väzieb s Ukrajinou

Ukrajina je v odvetví obranného priemyslu kľúčovým partnerom Únie, pričom v budúcnosti to bude platiť čoraz viac. Ukrajinská DTIB musela vzhľadom na vysoko intenzívnu útočnú vojnu prejsť na model vojnového hospodárstva. Na konci vojny sa stane jedným z motorov hospodárskeho oživenia krajiny, pričom bude zároveň testovacím prostredím pripravenosti obranného priemyslu. Užšia spolupráca medzi EÚ a ukrajinským obranným priemyslom bude súčasťou budúcich bezpečnostných záväzkov EÚ voči Ukrajine. Ukrajinská DTIB a EDTIB by preto mohli vzájomne profitovať z posilnenej spolupráce.

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry prijímú tieto opatrenia.

Účasť na programe Únie na podporu obranného priemyslu:

- V záujme posilnenia väzieb medzi EDTIB a ukrajinskou DTIB poskytne EDIP Ukrajine možnosť zúčastňovať sa na spoločnom obstarávaní a ukrajinským obranným spoločnostiam možnosť získať podporu pri rozširovaní ich priemyselných kapacít a spolupráci s EDTIB.

Podnecovanie spolupráce medzi ukrajinskou DTIB a EDTIB:

- EDA v plnej miere využije svoju existujúcu administratívnu dohodu s Ukrajinou a hneď, ako to podmienky umožnia, spolu s členskými štátmi preskúma možnú revíziu jej rozsahu pôsobnosti.
- Útvary Komisie, EDA a ESVČ budú podporovať špecializovanú výmenu informácií o normách a príslušných získaných poznatkoch.
- V súvislosti s navrhovaným Fondom na pomoc Ukrajine v rámci Európskeho mierového nástroja ESVČ preskúma možnosti ďalšieho stimulovania spolupráce medzi obranným priemyslom EÚ a Ukrajiny.
- V snahe posilniť spoluprácu medzi ukrajinským obranným priemyslom a obranným priemyslom EÚ usporiada Únia v roku 2024 Fórum obranného priemyslu EÚ – Ukrajina.

Ďalšia podpora Ukrajine prostredníctvom EDTIB:

- Prostredníctvom spoločného obstarávania vojenského vybavenia zo základne EDTIB dodávaného v rámci navrhovaného Fondu na pomoc Ukrajine v kontexte

Európskeho mierového nástroja sa bude obranný priemysel EÚ môcť oprieť o väčšiu predvídateľnosť, pokiaľ ide o prioritné potreby Ukrajiny.

- S výhradou rozhodnutia Rady by sa ďalšia podpora obstarávania vojenského vybavenia pre Ukrajinu mohla uskutočňovať prostredníctvom Európskeho mierového nástroja, pričom by sa čerpal z mimoriadnych hotovostných zostatkov centrálnych depozitárov cenných papierov vyplývajúcich z neočakávaných a mimoriadnych príjmov z imobilizovaných ruských štátnych aktív.
- ESVČ, EDA a útvary Komisie budú naďalej pravidelne aktualizovať kontaktnú skupinu pre obranu Ukrajiny a presadzovať schopnosť EDTIB ďalej podporovať ukrajinské potreby, a to aj v kontexte koalícií pre spôsobilosti.

6.2. NATO

V súlade s tromi spoločnými vyhláseniami o spolupráci medzi EÚ a NATO³⁹ by sa posilnené medzištátny rozhovory vrátane možnosti špecializovaného štruktúrovaného dialógu s NATO mohli výraznejšie zaoberať činnosťami a témami spoločného záujmu súvisiacim s obranným priemyslom vrátane obehového hospodárstva, interoperability, priemyselných aspektov zmeny klímy, normalizácie vzájomnej certifikácie a reakcií na nové a vznikajúce hrozby. Vyžadovať si to bude intenzívnejšiu výmenu informácií vrátane utajovaných skutočností medzi štábom NATO na jednej strane a príslušnými útvarmi Komisie, ESVČ a EDA na strane druhej. Obe organizácie by si mali naďalej vymieňať názory a skúmať synergie a komplementárnosť úsilia v oblasti bezpečnosti dodávateľského reťazca, ktorá je nevyhnutná pre rozvoj a poskytovanie spôsobilostí.

EÚ preskúma aj potenciál ďalšieho posilnenia spolupráce medzi ESVČ, EDA, medzinárodným štábom NATO a Agentúrou NATO pre podporu a obstarávanie (NSPA), ako aj medzi akcelérátorom inovácií v oblasti obrany pre severný Atlantik (DIANA), EDA HEDI a EUDIS v oblasti inovácií.

6.3. Nadväzovanie kontaktov so strategickými a medzinárodnými partnermi s cieľom dosiahnuť obrannú pripravenosť

Internacionalizácia dodávateľských reťazcov znamená, že je prakticky nemožné zachovávať kontrolu medzi koncovými bodmi v prípade dodávok surovín a tisícok komponentov komplexného systému.

Úsilie Únie zamerané na pripravenosť obranného priemyslu sa môže zintenzívniť posilnením vzájomne prospešných partnerstiev so strategickými partnermi, s medzinárodnými organizáciami a podobne zmýšľajúcimi tretími krajinami, a to aj prostredníctvom dialógov o bezpečnosti a obrane. Táto spolupráca bude flexibilná. Bude sa líšiť svojou formou, rozsahom a druhom účastníkov v závislosti od spoločných záujmov. Takáto spolupráca by mala prispieť k ďalšiemu zabezpečeniu dodávateľských reťazcov, posilneniu EDTIB a zníženiu strategických závislostí EÚ, pričom by sa nemali vytvárať závislosti nové (alebo ďalej množiť tie existujúce).

EDA bude navyše naďalej čo najlepšie využívať svoje existujúce administratívne dojednania v súlade so zásadami spolupráce s tretími stranami, na ktorých sa dohodli členské štáty.

³⁹

[Spoločné vyhlásenie EÚ – NATO \(8. júla 2016\)](#); [Spoločné vyhlásenie EÚ – NATO \(10. júla 2018\)](#); [Spoločné vyhlásenie EÚ – NATO \(10. januára 2023\)](#).

Ďalší postup:

Komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry uskutočnia tieto kroky:

- preskúmajú opatrenia na posilnenie účasti Ukrajiny na programoch Únie zameraných na podporu obranného priemyslu, a to aj v rámci EDIP, **možnosť Ukrajiny zúčastňovať sa na spoločnom obstarávaní**, podporu navyšovania priemyselných kapacít na Ukrajine a posilnenie spolupráce medzi EDTIB a ukrajinským obranným priemyslom;
- v súvislosti s **Fondom na pomoc Ukrajine**, ktorý navrhol vysoký predstaviteľ, zabezpečia ďalšiu vojenskú podporu EÚ Ukrajine, a to najmä tak, že vyšlú európskemu obrannému priemyslu signály o dopyte, aby zvýšil výrobné kapacity s cieľom v dlhodobom horizonte podporovať Ukrajinu v jej úsilí vzdorovať vojne a zároveň **stimulovať spoluprácu medzi európskym a ukrajinským obranným priemyslom**;
- posilnia **medzištátny štruktúrovaný dialóg s NATO** o témach spoločného záujmu;
- v snahe posilniť spoluprácu medzi ukrajinským obranným priemyslom a obranným priemyslom EÚ usporiadajú v **roku 2024 Fórum obranného priemyslu EÚ – Ukrajina**.

ZÁVER

Občania Únie si už desaťročia užívajú bezprecedentné obdobie mieru. V dôsledku útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, ako aj rastúceho napätia pred bránami EÚ však Únia a jej členské štáty musia čeliť úlohe, aby v snahe riešiť bezprecedentné bezpečnostné hrozby a výzvy, ktorým čelia, prevzali **strategickú zodpovednosť a posilnili obranný priemysel EÚ**.

Predpokladom schopnosti Únie zaručiť účinnosť ozbrojených síl svojich členských štátov, a tým zachovať mier na kontinente, sú špičkové technológie a schopnosť neustále zaručovať dostupnosť akéhokoľvek obranného vybavenia. V tejto stratégii sa navrhujú ambiciózne opatrenia na posilnenie a podporu transformácie EDTIB v nadchádzajúcom desaťročí.

Rozšírením a doplnením existujúcich nástrojov priemyselnej politiky EÚ v oblasti obrany a načrtnutím politických, priemyselných a rozpočtových ambícií, ktoré sa majú zmobilizovať na podporu EDTIB, sa dosiahne to, že EDTIB bude schopná naplno využívať nárast efektívnosti ešte viac integrovaného trhu v oblasti obrany a odomknúť nerealizovaný potenciál úspor z rozsahu.

Vykonávanie stratégie pomôže európskemu obrannému priemyslu lepšie reagovať na naliehavé potreby bez obetovania budúcnosti. Táto stratégia bude slúžiť ako katalyzátor toho, čo je potrebné na obnovenie a zachovanie mieru na európskom kontinente – či už ide o skoršie a kooperatívnejšie plánovanie investícií alebo o väčšiu podporu industrializácie a spoločného obstarávania; či už ide o účinnejšie začlenenie inovácií alebo väčšiu kontinuitu úsilia vynakladaného na rozvoj špičkových spôsobilostí a strategických faktorov; či už ide o posilnenú bezpečnosť dodávok alebo väčšiu slobodu konania.

Prioritou musí byť snaha o prispôbenie obranného priemyslu Únie súčasným bezpečnostným a trhovým trendom. Európska komisia a vysoký predstaviteľ/vedúci agentúry sú pripravení podporovať členské štáty v tomto úsilí.